

Resolució 630/X, sobre l'aprovació del dictamen elaborat per la Comissió especial d'estudi de l'assetjament escolar per tal d'impulsar polítiques concretes per a la prevenció i l'actuació davant la violència entre iguals en l'àmbit escolar i la infància, aprovat pel Ple de les Corts Valencianes en la reunió del 23 de febrer de 2023

PRESIDÈNCIA DE LES CORTS VALENCIANES

D'acord amb els articles 96.1 del Reglament i 21 de la Resolució de Presidència de caràcter general 11/X, sobre el funcionament de les comissions d'investigació i especials d'estudi, de 10 d'octubre de 2022, s'ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* el dictamen elaborat per la Comissió especial d'estudi de l'assetjament escolar per tal d'impulsar polítiques concretes per a la prevenció i l'actuació davant la violència entre iguals en l'àmbit escolar i la infància, aprovat per la Resolució 630/X, del Ple de les Corts Valencianes, en la reunió del 23 de febrer de 2023.

Palau de les Corts Valencianes
València, 23 de febrer de 2023

El president
Enric Morera i Català

PLE DE LES CORTS VALENCIANES

El Ple de les Corts Valencianes, en la sessió del dia 22 de febrer de 2023, ha debatut el dictamen elaborat per la Comissió especial d'estudi de l'assetjament escolar per tal d'impulsar polítiques concretes per a la prevenció i l'actuació davant la violència entre iguals en l'àmbit escolar i la infància.

Finalment, el Ple de les Corts Valencianes, en la sessió del dia 23 de febrer de 2023, d'acord amb l'article 55.4 del Reglament de les Corts Valencianes, ha aprovat les conclusions recollides en aquesta resolució.

RESOLUCIÓ

**DICTAMENT DE LA COMISSIÓ ESPECIAL D'ESTUDI
DE L'ASSETJAMENT ESCOLAR PER TAL D'IMPULSAR
POLÍTIQUES CONCRETES PER A LA PREVENCió I
L'ACTUACIó DAVANT LA VIOLENcIA ENTRE IGUALS EN
L'ÀMBIT ESCOLAR I LA INFÀNCIA**

1. INTRODUCCIÓ

La sessió constitutiva de la comissió va tenir lloc el 18 de maig de 2021 i en la sessió del 8 de juliol de 2021 es va aprovar el pla de treball de la comissió, amb un diagnòstic previ de la realitat de l'assetjament escolar, el ciberassetjament i la violència entre iguals en la infància, i es van establir els objectius d'estudi.

Les línies d'abordatge de les quals parteix la comissió es basen en tres eixos:

- Quantificar la problemàtica de l'assetjament i la violència en l'escola i en altres àmbits de socialització de la infància, de manera que la detecció es base en criteris

Resolución 630/X, sobre la aprobación del dictamen elaborado por la Comisión especial de estudio del acoso escolar para impulsar políticas concretas para la prevención y la actuación ante la violencia entre iguales en el ámbito escolar y la infancia, aprobado por el Pleno de las Corts Valencianas en la reunión del 23 de febrero de 2023

PRESIDENCIA DE LAS CORTS VALENCIANAS

De acuerdo con los artículos 96.1 del Reglamento y 21 de la Resolución de Presidencia de carácter general 11/X, sobre el funcionamiento de las comisiones de investigación y especiales de estudio, de 10 de octubre de 2022, se ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* el dictamen elaborado por la Comisión especial de estudio del acoso escolar para impulsar políticas concretas para la prevención y la actuación ante la violencia entre iguales en el ámbito escolar y la infancia, aprobado por la Resolución 630/X, del Pleno de las Corts Valencianas, en la reunión del 23 de febrero de 2023.

Palau de les Corts Valencianes
València, 23 de febrer de 2023

El presidente
Enric Morera i Català

PLENO DE LAS CORTS VALENCIANAS

El Pleno de las Corts Valencianas, en la sesión del día 22 de febrero de 2023, ha debatido el dictamen elaborado por la Comisión especial de estudio del acoso escolar para impulsar políticas concretas para la prevención y actuación ante la violencia entre iguales en el ámbito escolar y la infancia.

Finalmente, el Pleno de las Corts Valencianas, en la sesión del día 23 de febrero de 2023, de acuerdo con el artículo 55.4 del Reglamento de las Corts Valencianas, ha aprobado las conclusiones recogidas en esta resolución.

RESOLUCIÓN

**DICTAMEN DE LA COMISIÓN ESPECIAL DE ESTUDIO
DEL ACOSO ESCOLAR PARA IMPULSAR POLÍTICAS
CONCRETAS PARA LA PREVENCIÓN Y ACTUACIÓN ANTE
LA VIOLENCIA ENTRE IGUALES EN EL ÁMBITO ESCOLAR
Y LA INFANCIA**

1. INTRODUCCIÓN

La sesión constitutiva de la comisión tuvo lugar el 18 de mayo de 2021 y en la sesión del 8 de julio de 2021 se aprobó el plan de trabajo de la comisión, con un diagnóstico previo de la realidad del acoso escolar, el ciberacoso y la violencia entre iguales en la infancia, y se establecieron los objetivos de estudio de la misma.

Las líneas de abordaje de las que parte la comisión se basan en tres ejes:

- Cuantificar la problemática del acoso y la violencia en la escuela y en otros ámbitos de socialización de la infancia, de forma que la detección se base en criterios

uniformes i universalitzats.

2. Analitzar els protocols actuals d'actuació, com també explorar estratègies per facilitar-ne l'ús, la formació del professorat i la resta d'agents professionals que treballen amb la infància.

3. Desenvolupar una cultura de la no-violència, basada en la prevenció de la violència en l'escola i altres espais de socialització, mitjançant la formació i l'impuls d'un canvi metodològic en l'educació cap a entorns d'aprenentatge cooperatius que fomenten les relacions interpersonals, la col·laboració i el respecte.

D'acord amb aquestes línies, es va definir com a objectiu general de la comissió l'estudi de la problemàtica de l'assetjament en l'escola i altres àmbits de socialització, com també el ciberassetjament, la violència en la infància derivada d'una discriminació per raó de religió, cultura, sexe o gènere, entre d'altres, a partir de l'anàlisi de les compareixences i la documentació aportada, per tal de realitzar un dictamen que impulse polítiques concretes per a la prevenció i l'actuació davant l'assetjament, el ciberassetjament i la violència entre iguals, per a construir una infància feliç.

Així mateix, es van definir quatre àmbits d'estudi, amb els objectius específics corresponents. Cal ressenyar que aquest plantejament de treball de la comissió és el que ha orientat les sessions i les compareixences per tal d'afavorir l'estudi i la recerca de propostes i conclusions.

1. Àmbit d'estudi general, amb la finalitat de conèixer la situació actual de la violència i l'assetjament en la infància, i amb els objectius específics següents:

a) Analitzar la problemàtica de l'assetjament en la infància, a partir de les dades, els protocols i les eines articulades actualment.

b) Explorar polítiques que promoguen una millor resposta a la violència i l'assetjament escolar i unes relacions en la infància marcades pel respecte, la tolerància i la col·laboració.

c) Proposar canvis normatius per a millorar la resposta i la prevenció de la violència i l'assetjament en la infància.

2. Àmbit d'estudi del sistema educatiu, amb la finalitat de considerar els mecanismes actuals de prevenció de la violència i generar propostes per millorar aquestes eines i plantejar canvis metodològics, i amb els objectius específics següents:

a) Conèixer les circumstàncies que afavoreixen aquest tipus de violències i rols violentos en l'escola i quines limitacions en detecció i actuació impedeixen minimitzar aquesta problemàtica.

b) Conèixer pràctiques en matèria de prevenció, detecció i actuació davant l'assetjament en la infància i estudiar propostes de metodologia educativa que contribueixin a una cultura de la pau, la col·laboració i la no-violència en l'escola.

c) Actualitzar la normativa marc del Pla Previ, per tal millorar la detecció i la resposta a situacions de violència

uniformes y universalizados.

2. Analizar los protocolos actuales de actuación, así como explorar estrategias para facilitar su uso, la formación del profesorado y el resto de agentes profesionales que trabajan con la infancia.

3. Desarrollar una cultura de la no violencia, basada en la prevención de la violencia en la escuela y otros espacios de socialización, mediante la formación e impulso de un cambio metodológico en la educación hacia entornos de aprendizaje cooperativos que fomenten las relaciones interpersonales, la colaboración y el respeto.

De acuerdo con estas líneas, se definió como objetivo general de la comisión el estudio de la problemática del acoso en la escuela y otros ámbitos de socialización, así como el ciberacoso, la violencia en la infancia derivada de una discriminación por razón de religión, cultura, sexo o género, entre otros, a partir del análisis de las comparecencias y la documentación aportada, para realizar un dictamen que impulse políticas concretas para la prevención y actuación ante el acoso, el ciberacoso y la violencia entre iguales, para construir una infancia feliz.

Así mismo, se definieron cuatro ámbitos de estudio, con sus objetivos específicos correspondientes. Hay que reseñar que este planteamiento de trabajo de la comisión es el que ha orientado las sesiones y comparecencias para favorecer el estudio e investigación de propuestas y conclusiones.

1. Ámbito de estudio general, con el fin de conocer la situación actual de la violencia y el acoso en la infancia, y con los siguientes objetivos específicos:

a) Analizar la problemática del acoso en la infancia, a partir de los datos, protocolos y herramientas articuladas actualmente.

b) Explorar políticas que promuevan una mejor respuesta a la violencia y el acoso escolar y unas relaciones en la infancia marcadas por el respeto, la tolerancia y la colaboración.

c) Proponer cambios normativos para mejorar la respuesta y prevención de la violencia y el acoso en la infancia.

2. Ámbito de estudio del sistema educativo, con el fin de considerar los mecanismos actuales de prevención de la violencia y generar propuestas para mejorar estas herramientas y plantear cambios metodológicos, y con los siguientes objetivos específicos:

a) Conocer las circunstancias que favorecen este tipo de violencias y roles violentos en la escuela y qué limitaciones en detección y actuación impiden minimizar esta problemática.

b) Conocer prácticas en materia de prevención, detección y actuación ante el acoso en la infancia y estudiar propuestas de metodología educativa que contribuyan a una cultura de la paz, colaboración y no violencia en la escuela.

c) Actualizar la normativa marco del Plan Previ, para mejorar la detección y respuesta a situaciones de

i assetjament en l'escola, i recomanar propostes metodològiques que陪伴en una convivència positiva i de col·laboració en l'alumnat.

3. Àmbit d'estudi de l'educació no formal, per tal d'identificar els espais de socialització fora de l'escola, com s'organitzen i com poden articular una resposta a casos de violència i assetjament, i amb els objectius específics següents:

- a) Conèixer com es generen situacions de violència i assetjament fora de l'escola, quin treball es realitza en aquest àmbit i com es pot millorar.
 - b) Aproximar-se als espais de socialització fora de l'escola com a element preventiu, i entendre la necessària coordinació entre les administracions públiques, les entitats i els sectors responsables de la dinamització de l'oci educatiu, i l'escola.
 - c) Generar un marc normatiu i de coordinació entre l'administració pública, les entitats del sector de l'educació no formal i l'escola per a una detecció i actuació unificada front a la violència en la infància.
4. Àmbit d'estudi de les tecnologies de la informació i la comunicació, per entendre la dimensió de la violència en la infància amb canals telemàtics i com abordar-les, i amb els objectius específics següents:
- a) Analitzar l'impacte de les pràctiques d'oci i dels mitjans i les tecnologies de la comunicació i informació en les actituds violentes i d'assetjament.
 - b) Conèixer pràctiques i polítiques relatives a la detecció de la violència a través de les TIC, i principis per a l'ús de les TIC amb relació a la prevenció de la violència.
 - c) Considerar, en la revisió i la millora normativa, les TIC com a element transmissor i perpetuador de les violències.

Per tal d'assolir els objectius de treball plantejats, la comissió ha comptat amb dues fonts fonamentals d'informació: les compareixences de persones expertes, representants d'organitzacions ciutadanes i persones amb coneixements i experiències vinculades a la temàtica d'estudi; com també la documentació sol·licitada a diferents institucions, organismes i entitats. Les propostes i les conclusions presents en aquest dictamen es basen en la informació, les propostes i l'orientació oferides per les persones compareixents i per la documentació rebuda i estudiada.

Pel que fa a les persones compareixents, la comissió va solicitar al pla de treball la compareixença de quaranta persones i posteriorment s'hi va incorporar una compareixent més.

Finalment, van comparèixer trenta-set persones davant la comissió, a les quals es vol agrair les aportacions, els diagnòstics i les propostes:

1. Iñaki Piñuel i Zabala, doctor en psicologia, psicoterapeuta, expert en investigació i divulgació sobre assetjament escolar, 6 d'octubre 2021

2. Óscar Cortijo Peris, llicenciat en psicologia i vicedegà

violencia y acoso en la escuela, y recomendar propuestas metodológicas que acompañen una convivencia positiva y de colaboración en el alumnado.

3. Ámbito de estudio de la educación no formal, para identificar los espacios de socialización fuera de la escuela, cómo se organizan y cómo pueden articular una respuesta a casos de violencia y acoso, y con los siguientes objetivos específicos:

- a) Conocer cómo se generan situaciones de violencia y acoso fuera de la escuela, qué trabajo se realiza en este ámbito y cómo se puede mejorar.
 - b) Aproximarse a los espacios de socialización fuera de la escuela como elemento preventivo, y entender la necesaria coordinación entre las administraciones públicas, entidades y sectores responsables de la dinamización del ocio educativo, y la escuela.
 - c) Generar un marco normativo y de coordinación entre la administración pública, las entidades del sector de la educación no formal y la escuela para una detección y actuación unificada frente a la violencia en la infancia.
4. Ámbito de estudio de las tecnologías de la información y comunicación, para entender la dimensión de la violencia en la infancia con canales telemáticos y cómo abordarlas, y con los siguientes objetivos específicos:
- a) Analizar el impacto de las prácticas de ocio y de los medios y tecnologías de la comunicación e información en las actitudes violentas y de acoso.
 - b) Conocer prácticas y políticas relativas a la detección de la violencia a través de las TIC, y principios para el uso de las TIC en relación con la prevención de la violencia.
 - c) Considerar, en la revisión y mejora normativa, las TIC como elemento transmisor y perpetuador de las violencias.

Para alcanzar los objetivos de trabajo planteados, la comisión ha contado con dos fuentes fundamentales de información: las comparecencias de personas expertas, representantes de organizaciones ciudadanas y personas con conocimientos y experiencias vinculadas a la temática de estudio; así como la documentación solicitada a diferentes instituciones, organismos y entidades. Las propuestas y conclusiones presentes en este dictamen se basan en la información, propuestas y orientación ofrecidas por las personas comparecientes y por la documentación recibida y estudiada.

En cuanto a las personas comparecientes, la comisión solicitó en el plan de trabajo la comparecencia de cuarenta personas y posteriormente se incorporó una compareciente más.

Finalmente, comparecieron treinta y siete personas ante la comisión, a las que se quiere agradecer sus aportaciones, diagnósticos y propuestas:

1. Iñaki Piñuel i Zabala, doctor en psicología, psicoterapeuta, experto en investigación y divulgación sobre acoso escolar, 6 de octubre 2021

2. Óscar Cortijo Peris, licenciado en psicología y

del Col·legi Oficial de Psicologia de la Comunitat Valenciana, 6 d'octubre 2021

3. Representant d'Avalcae, Associació Valenciana contra l'Assetjament Escolar, 6 d'octubre 2021

4. Rodrigo Hernández Primo, director territorial de la Fundació Save the Children a la Comunitat Valenciana, 17 de novembre de 2021

5. Diana Diaz Álvarez, directora de les línies d'ajuda de la Fundació ANAR, 17 de novembre de 2021

6. Juan Francisco Fernández Hernández, representant del col·lectiu Lambda, 17 de novembre de 2021

7. Jorge Cardona Llorens, representant d'Unicef a la Comunitat Valenciana, 19 de gener de 2022

8. Ana Cristina Peiró Benavent, delegada de l'Associació Chrysalis a la Comunitat Valenciana, 19 de gener de 2022

9. Pablo J. Cervera, director de ZeroAcoso, 19 de gener de 2022

10. Adrián Campos Campillo, autor del llibre *El pequeño gigante*, 26 de gener de 2022

11. Francisco García Bacete, catedràtic de psicología evolutiva de la Universitat Jaume I, 26 de gener de 2022

12. Lidón Villanueva, professora titular de psicología evolutiva de la Universitat Jaume I, 26 de gener de 2022

13. Mónica Añón, coordinadora del Previ a la Direcció General d'Inclusió Educativa, 16 de febrer de 2022

14. María del Carmen Fernandez Marco, psicòloga amb nou anys d'experiència en casos d'assetjament escolar en l'àmbit valencià a través del Previ, 16 de febrer de 2022

15. Enrique Martínez Quirós, president de Faavem, Federació Valenciana d'Estudiants, 16 de febrer de 2022

16. Carla Montalvà Bonet, portaveu de convivència escolar d'Asvae, Associació Valenciana d'Estudiants, 2 de març de 2022

17. Rosa Cañada, presidenta del Consell Escolar de la Comunitat Valenciana, 2 de març de 2022

18. Joaquina Barba Plaza, presidenta d'ADIP-PV, Associació de Directors i Directores d'Infantil i Primària del País Valencià, 2 de març de 2022

19. Antoni González Picornell, president d'ADIES-PV, Associació de Directors i Directores d'Institut d'Educació Secundària del País Valencià, 13 d'abril de 2022

20. Luis Sanchis Ibor, director de l'IES La Sénia de Paiporta, centre capdavant en projectes innovadors per a la convivència a través del seu Projecte Pigmalí, 13 d'abril de 2022

21. Sonia Terrero, presidenta de la Confederació

vicedecano del Colegio Oficial de Psicología de la Comunitat Valenciana, 6 de octubre 2021

3. Representante de Avalcae, Asociación Valenciana contra el Acoso Escolar, 6 de octubre 2021

4. Rodrigo Hernández Primo, director territorial de la Fundación Save the Children en la Comunitat Valenciana, 17 de noviembre de 2021

5. Diana Diaz Álvarez, directora de las líneas de ayuda de la Fundación ANAR, 17 de noviembre de 2021

6. Juan Francisco Fernández Hernández, representante del colectivo Lambda, 17 de noviembre de 2021

7. Jorge Cardona Llorens, representante de Unicef en la Comunitat Valenciana, 19 de enero de 2022

8. Ana Cristina Peiró Benavent, delegada de la Asociación Chrysalis en la Comunitat Valenciana, 19 de enero de 2022

9. Pablo J. Cervera, director de ZeroAcoso , 19 de enero de 2022

10. Adrián Campos Campillo, autor del libro *El pequeño gigante*, 26 de enero de 2022

11. Francisco García Bacete, catedrático de psicología evolutiva de la Universitat Jaume I, 26 de enero de 2022

12. Lidón Villanueva, profesora titular de psicología evolutiva de la Universitat Jaume I, 26 de enero de 2022

13. Mónica Añón, coordinadora del Previ en la Dirección General de Inclusión Educativa, 16 de febrero de 2022

14. María de Carmen Fernandez Marco, psicóloga con nueve años de experiencia en casos de acoso escolar en el ámbito valenciano a través del Previ, 16 de febrero de 2022

15. Enrique Martínez Quirós, presidente de Faavem, Federación Valenciana de Estudiantes, 16 de febrero de 2022

16. Carla Montalvà Bonet, portavoz de convivencia escolar de Asvae, Asociación Valenciana de Estudiantes, 2 de marzo de 2022

17. Rosa Cañada, presidenta del Consejo Escolar de la Comunitat Valenciana, 2 de marzo de 2022

18. Joaquina Barba Plaza, presidenta de ADIP-PV, Asociación de Directores y Directoras de Infantil y Primaria del País Valenciano, 2 de marzo de 2022

19. Antoni González Picornell, presidente de ADIES-PV, Asociación de Directores y Directoras de Instituto de Educación Secundaria del País Valenciano, 13 de abril de 2022

20. Luis Sanchis Ibor, director del IES La Sénia de Paiporta, centro líder en proyectos innovadores para la convivencia a través de su Proyecto Pigmalí, 13 de abril de 2022

21. Sonia Terrero, presidenta de la Confederación

Valenciana d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes (Covapa), 11 de maig de 2022

22. José Antonio Rodríguez, presidente de la Confederació Catòlica Nacional de Pares i Mares d'Alumnes de la Comunitat Valenciana (Concapa-Comunitat Valenciana), 11 de maig de 2022

23. Andrea Ollero Muñoz, coordinadora de la permanent d'intervenció municipal i educació del Col·legi Oficial de Psicologia de la Comunitat Valenciana i psicòloga educativa en Mancomunitat de Municipis de la Safor, 11 de maig de 2022

24. Esmeralda Llorca Valmaña, tècnica de l'UAI de València, 11 de maig de 2022

25. Rafa Antolí López, inspector responsable del Previ a València, 1 de juny de 2022

26. Luis Adell Pla, inspector responsable del Previ a Castelló, 1 de juny de 2022

27. Belén Giner, inspectora responsable del Previ a Alacant, 1 de juny de 2022

28. Representant de la Confederació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de la Comunitat Valenciana Gonzalo Anaya, 15 de juny de 2022

29. Susana Sorribes, inspectora responsable de la unitat terapèutica de València, 15 de juny de 2022

30. David Barbancho Martínez, representant del Consell Valencià de la Joventut, 15 de juny de 2022

31. David Baldoví Sánchez, president de la Federació d'Escoltisme Valencià, 15 de juny de 2022

32. María Dolores Hernández Ubert, directora gerente de la Federación de Centros de Enseñanza (Feceval), 22 de juny de 2022

33. Ximo Cádiz Ródenas, president de l'Associació de Professionals de Joventut, 22 de juny de 2022

34. Felip Kervarec, president d'AVECOE, Associació Valenciana d'Empreses Culturals i d'Ocio Educativo, 22 de juny de 2022

35. Manuel Ransán, responsable de menores en l'Incibe, Instituto Nacional de Ciberseguridad, 13 de juliol de 2022

36. Jorge Flores Fernández, director de la iniciativa Pantallas Amigas, 13 de juliol de 2022

37. Salud Alarcón Abad, presidenta de l'associació Plántale Cara al Bullying, 13 de juliol de 2022

Les sessions de compareixences van començar el 6 d'octubre de 2021 i es van desenvolupar al llarg de deu mesos, fins al 13 de juliol.

Respecte a la documentació sol·licitada per a l'estudi de la matèria, s'han rebut els documents, els estudis i els informes següents dels organismes i les institucions següents:

Valenciana de Asociaciones de Padres y Madres de Alumnos (Covapa), 11 de mayo de 2022

22. José Antonio Rodríguez, presidente de la Confederación Católica Nacional de Padres y Madres de Alumnos de la Comunitat Valenciana (Concapa-Comunitat Valenciana), 11 de mayo de 2022

23. Andrea Ollero Muñoz, coordinadora de la permanente de intervención municipal y educación del Colegio Oficial de Psicología de la Comunitat Valenciana y psicóloga educativa en Mancomunidad de Municipios de La Safor, 11 de mayo de 2022

24. Esmeralda Llorca Valmaña, técnica de la UAI de València, 11 de mayo de 2022

25. Rafa Antolí López, inspector responsable del Previ en València, 1 de junio de 2022

26. Luis Adell Pla, inspector responsable del Previ en Castelló, 1 de junio de 2022

27. Belén Giner, inspectora responsable del Previ en Alicante, 1 de junio de 2022

28. Representante de la Confederación de Asociaciones de Madres y Padres de Alumnos de la Comunitat Valenciana Gonzalo Anaya, 15 de junio de 2022

29. Susana Sorribes, inspectora responsable de la unidad terapéutica de València, 15 de junio de 2022

30. David Barbancho Martínez, representante del Consejo Valenciano de la Juventud, 15 de junio de 2022

31. David Baldoví Sánchez, presidente de la Federación de Escultismo Valenciano, 15 de junio de 2022

32. María Dolores Hernández Ubert, directora gerente de la Federación de Centros de Enseñanza (Feceval), 22 de junio de 2022

33. Ximo Cádiz Ródenas, presidente de la Asociación de Profesionales de Juventud, 22 de junio de 2022

34. Felip Kervarec, presidente de AVECOE, Asociación Valenciana de Empresas Culturales y de Ocio Educativo, 22 de junio de 2022

35. Manuel Ransán, responsable de menores en el Incibe, Instituto Nacional de Ciberseguridad, 13 de julio de 2022

36. Jorge Flores Fernández, director de la iniciativa Pantallas Amigas, 13 de julio de 2022

37. Salud Alarcón Abad, presidenta de la asociación Plántale Cara al Bullying, 13 de julio de 2022

Las sesiones de comparecencias empezaron el 6 de octubre de 2021 y se desarrollaron a lo largo de diez meses, hasta el 13 de julio.

Respecto a la documentación solicitada para el estudio de la materia, se han recibido los siguientes documentos, estudios e informes de los siguientes organismos e instituciones:

- Dossiers legislatius elaborats pel servei de documentació de les Corts Valencianes, d'àmbit autonòmic, estatal i europeu.
- Documentació de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport relativa a l'Observatori de la Convivència, el registre del Pla Previ i les memòries de les unitats d'atenció i intervenció.
- Dossiers legislatius i parlamentaris del Congrés dels Diputats.
- Informes facilitats per la Delegació de Govern a la Comunitat Valenciana, de ministeris i d'organismes estatals.
- Plans locals relatius a la prevenció de la violència.
- Informes de la Universitat Jaume I.
- Informes de la Universitat Miguel Hernández.
- Documentació de la Universitat Catòlica de València.
- Informes del CEU Cardenal Herrera.

Així mateix, s'ha rebut documentació proporcionada per les persones compareixents següents:

- Consell Escolar de la Comunitat Valenciana
- Esmeralda Llorca
- Mònica Añón

2. CONCEPTUALITZACIÓ DE LA PROBLEMÀTICA

2.1. L'assetjament, el ciberassetjament i la violència entre iguals en l'àmbit escolar

La violència contra la infància suposa una greu vulneració dels seus drets i té conseqüències en el seu desenvolupament integral. En concret, l'objecte de la comissió ha sigut delimitar una violència molt concreta, la que es produeix entre iguals, fonamentalment dins dels centres educatius, però que també es pot produir en altres àmbits de socialització: l'assetjament.

L'assetjament com a forma de violència ha sigut conceptualitzat fonamentalment en l'escola, com a principal espai de socialització entre iguals durant la infància. L'assetjament escolar és una expressió molt concreta de violència en la infància i l'adolescència, que té tres aspectes que el caracteritzen.

En primer lloc, existeix l'exercici d'alguna forma de violència cap a un xiquet o xiqueta per part d'un altre o d'un grup. Aquesta violència pot ser verbal (insults, malnoms, burles, ridiculitzacions, etc.), física (agressió física, baralles, etc.) o psicològica (aïllament social, fer el buit, robatoris, amenaces i intimidacions, divulgar intimitats o inventar-les, etc.).

En segon lloc, en la situació de violència hi ha un desequilibri de poder entre les parts que intervenen. La persona que sofreix la violència (víctima) té menys capacitat i eines dins del grup d'infants per a poder sobreposar-se a aquesta situació i, per altra banda, la persona o persones que provoquen la situació de violència (agresores) tenen més capacitat per a controlar la situació i dominar la víctima, ja siga perquè tenen més força física, més popularitat dins del grup, més capacitat de persuasió o recursos de control.

I, en tercer lloc, la situació de violència és recurrent en el temps, es produeix de forma periòdica i té una constància; per la qual cosa, un episodi puntual de violència no es pot considerar propiament com a assetjament. La perpetuació

- Dosieres legislativos elaborados por el servicio de documentación de las Corts Valencianas, de ámbito autonómico, estatal y europeo.
- Documentación de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte relativa al Observatorio de la Convivencia, registro del Plan Previ y memorias de las unidades de atención e intervención.
- Dosieres legislativos y parlamentarios del Congreso de los Diputados.
- Informes facilitados por la Delegación de Gobierno en la Comunitat Valenciana, de ministerios y organismos estatales.
- Planes locales relativos a la prevención de la violencia.
- Informes de la Universitat Jaume I.
- Informes de la Universidad Miguel Hernández.
- Documentación de la Universidad Católica de València.
- Informes del CEU Cardenal Herrera.

Así mismo, se ha recibido documentación proporcionada por las siguientes personas comparecientes:

- Consejo Escolar de la Comunitat Valenciana
- Esmeralda Llorca
- Mónica Añón

2. CONCEPTUALIZACIÓN DE LA PROBLEMÁTICA

2.1. El acoso, ciberacoso y violencia entre iguales en el ámbito escolar

La violencia contra la infancia supone una grave vulneración de sus derechos y tiene consecuencias en su desarrollo integral. En concreto, el objeto de la comisión ha sido delimitar una violencia muy concreta, la que se produce entre iguales, fundamentalmente dentro de los centros educativos, pero que también se puede producir en otros ámbitos de socialización: el acoso.

El acoso como forma de violencia ha sido conceptualizado fundamentalmente en la escuela, como principal espacio de socialización entre iguales durante la infancia. El acoso escolar es una expresión muy concreta de violencia en la infancia y adolescencia, que tiene tres aspectos que lo caracterizan.

En primer lugar, existe el ejercicio de alguna forma de violencia hacia un niño o niña por parte de otro o de un grupo. Esta violencia puede ser verbal (insultos, mote, burlas, ridiculizaciones, etc.), física (agresión física, peleas, etc.) o psicológica (aislamiento social, hacer el vacío, robos, amenazas e intimidaciones, airear intimidades o inventarlas, etc.).

En segundo lugar, en la situación de violencia hay un desequilibrio de poder entre las partes que intervienen. La persona que sufre la violencia (víctima) tiene menos capacidad y herramientas dentro del grupo de niños y niñas para poder sobreponerse a esta situación y, por otro lado, la persona o personas que provocan la situación de violencia (agresoras) tienen más capacidad para controlar la situación y dominar a la víctima, ya sea porque tienen más fuerza física, más popularidad dentro del grupo, más capacidad de persuasión o recursos de control.

Y, en tercer lugar, la situación de violencia es recurrente en el tiempo, se produce de forma periódica y tiene una constancia; por lo cual, un episodio puntual de violencia no se puede considerar propiamente como acoso. La perpetuación

de la situació al llarg del temps se sustenta en el fet que les conductes violentes ocorren en moments i espais en els quals no hi ha adults presents i compten amb el silenci o col·laboració del grup d'iguals. A més, amb la reiteració les conductes violentes creixen en intensitat i generen situacions cada vegada més greus.

És important assenyalar que l'assetjament no és exclusiu de l'àmbit escolar, sinó que pot tenir presència també en altres espais de socialització, com les activitats extraescolars, les activitats infantils col·lectives, les activitats d'oci educatiu, etc. A més, s'ha de tenir en compte que l'accés generalitzat des de la infància i en l'adolescència a les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) permet la socialització a través de dispositius i també permet així la presència d'episodis de violència i de situacions d'assetjament en qualsevol moment i circumstància, amb lús de les xarxes socials i altres vies de comunicació en línia sense cap control, cosa que amplia el sofriment de les víctimes.

2.2. Agents que intervenen en les situacions d'assetjament i ciberassetjament

La consolidació d'una situació d'assetjament reiterada requereix la intervenció de diversos agents. Per una banda, trobem agressors, agressores, infants o adolescents que volen (conscientment o no) intimidar, sometre o acobardir, amb l'objectiu de promocionar o consolidar el seu estatus dins del grup d'iguals i amb aquest assetjament busquen atenció o reconeixement. Darrere dels perfils assetjadors se solen trobar infants amb baixes habilitats emocionals i baixa capacitat d'empatia, inestabilitat i un aprenentatge i socialització basats en el conflicte.

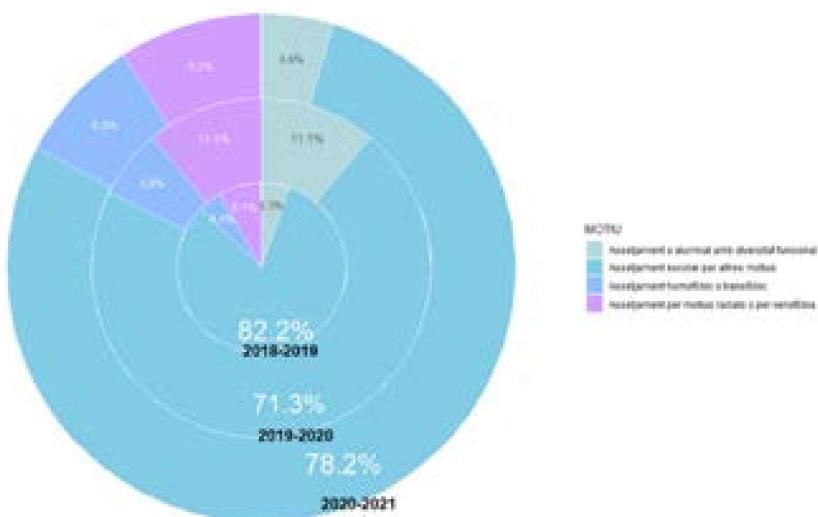
de la situación a lo largo del tiempo se sustenta en que las conductas violentas ocurren en momentos y espacios en los que no hay adultos presentes y cuentan con el silencio o colaboración del grupo de iguales. Además, con la reiteración las conductas violentas crecen en intensidad y generan situaciones cada vez más graves.

Es importante señalar que el acoso no es exclusivo del ámbito escolar, sino que puede tener presencia también en otros espacios de socialización, como las actividades extraescolares, actividades infantiles colectivas, actividades de ocio educativo, etc. Además, hay que tener en cuenta que el acceso generalizado desde la infancia y en la adolescencia a las tecnologías de la información y comunicación (TIC) permite la socialización a través de dispositivos y también permite así la presencia de episodios de violencia y de situaciones de acoso en cualquier momento y circunstancia, con el uso de las redes sociales y otros cauces de comunicación en línea sin ningún control, lo que amplía el sufrimiento de las víctimas.

2.2. Agentes que intervienen en las situaciones de acoso y ciberacoso

La consolidación de una situación de acoso reiterada requiere la intervención de varios agentes. Por un lado, encontramos agresores, agresoras, niños, niñas o adolescentes que quieren (conscientemente o no) intimidar, someter o acobardar, con el objetivo de promocionar o consolidar su estatus dentro del grupo de iguales y con este acoso buscan atención o reconocimiento. Detrás de los perfiles acosadores se suelen encontrar niños y niñas con bajas habilidades emocionales y baja capacidad de empatía, inestabilidad y un aprendizaje y socialización basados en el conflicto.

Evolució de la proporció dels motius d'assetjament

Gràfic extret de la documentació aportada per la compareixent Mónica Añón

És possible que l'excusa per iniciar les conductes violentes estiga en alguna característica pròpia de la víctima, com pot ser l'aparença física, la vestimenta, la conducta, les aficions, l'origen

Gráfico extraído de la documentación aportada por la compareciente Mónica Añón

Es posible que la excusa para iniciar las conductas violentas esté en alguna característica propia de la víctima, como puede ser su apariencia física, vestimenta, conducta, aficiones, origen

social o ètnic, la identitat i l'expressió de gènere o la orientació sexual. Però és l'error de pensar que les diferències físiques o psicològiques de les víctimes són la raó que hi ha al darrere de l'assetjament escolar, ja que diferents estudis empírics han demostrat que és la suposada feblesa, la manca d'habilitats socials, alguna necessitat específica, la introversió, el comportament hiperactiu, etc. el que motiva aquests episodis.

És molt important partir d'aquestes causes per a no generar cap procés de victimització secundària en les víctimes, ja que un infant és objecte d'assetjament escolar amb independència dels seus trets físics, fortaleses psicològiques o estatus familiar, encara que poden ser més o menys afavoridores. Les investigacions marquen que les característiques del menor no són les causants del problema de l'assetjament, sinó els factors situacionals a què pertany i l'entorn educatiu són els que mantenen aquest problema en actiu sense aportar mesures preventives. Parlem de les víctimes com a menors o joves amb baixa autoestima, amb menys habilitats socials, amb un baix rendiment acadèmic i un llarg etcètera, però això és a causa de la indefensió apresa davant de l'agressió, que fa que minore el seu benestar emocional, social i acadèmic. Enfront d'aquesta situació és important la ràpida actuació de professionals perquè el menor no acabe per acceptar aquesta imatge negativa de si mateix que afecta el seu autoconcepte i el seu benestar general.

El tercer element en la situació d'assetjament, i que precisalement permet que l'assetjament es perpetue, és la participació o la passivitat de la resta del grup d'iguals, que viuen la situació violenta com a espectadors i permeten que aquesta es perpetue en el temps, sense comunicar-la ni denunciar-la, ni intentar detenir-la. Simplement presencien les situacions violentes o en són coneixedors que existeixen, però no actuen per por, insensibilitat o per connivència amb els perfils agressors. L'existència de subjectes passius que coneixen situacions d'assetjament sense denunciar-ho dificulta que aquests s'erradiquin i ací s'instaura, des de la infància, un sistema de valors que impacta amb la diversitat social en totes les seues formes, genera friccions, estranyaments i, en última instància, violència cap a les persones per diferent motiu i es donen situacions d'apofòbia, xenofòbia, racisme, violència de gènere o LGTBIfòbia, alguna discapacitat, entre altres.

2.3. Conseqüències de l'assetjament o ciberassetjament

Les conseqüències d'una situació d'assetjament són múltiples i les pateixen tots els infants o els adolescents que hi participen.

Evidentment, les conseqüències més greus són les que pateixen les víctimes d'assetjament ja que no només es vinculen a l'episodi violent en qüestió, sinó que afecten la seu socialització, la seu llibertat de moviment i la seu expressió i desenvolupament personal, acadèmic i el seu benestar mental i físic. Les víctimes pateixen ansietat, frustració, canvis en la personalitat, baixa autoestima o un baix rendiment escolar. Segons el compareixent Iñaki Piñuel, doctor en psicologia, el major malestar psíquic no es dona amb les violències físiques externes, sinó que es produeix en víctimes de coaccions, de violències psicològiques, d'estigmatització i d'arraconament; aspectes que fan patir enormement els infants.

social o étnico, identidad y expresión de género u orientación sexual. Pero es el error de pensar que las diferencias físicas o psicológicas de las víctimas son la razón que subyace en el acoso escolar, ya que diferentes estudios empíricos han demostrado que es la supuesta debilidad, carencia de habilidades sociales, alguna necesidad específica, introversión, comportamiento hiperactivo, etc. lo que motiva estos episodios.

Es muy importante partir de estas causas para no generar ningún proceso de victimización secundaria en las víctimas, ya que un niño o niña es objeto de acoso escolar con independencia de sus rasgos físicos, fortalezas psicológicas o estatus familiar, aunque puedan ser más o menos favorecedoras. Las investigaciones marcan que las características del menor no son las causantes del problema del acoso, sino los factores situacionales a los que pertenece y su entorno educativo son los que mantienen este problema en activo sin aportar medidas preventivas. Hablamos de las víctimas como menores o jóvenes con baja autoestima, con menos habilidades sociales, con un bajo rendimiento académico y un largo etcétera, pero esto es a causa de la indefensión aprendida ante la agresión, que hace que minore su bienestar emocional, social y académico. Frente a esta situación es importante la rápida actuación de profesionales para que el menor no acabe por aceptar esta imagen negativa de sí mismo que afecta su autoconcepto y bienestar general.

El tercer elemento en la situación de acoso, y que precisaamente permite que este se perpetúe, es la participación o pasividad del resto del grupo de iguales, que viven la situación violenta como espectadores y permiten que esta se perpetúe en el tiempo, sin comunicarla ni denunciarla, ni intentar detenerla. Simplemente presencian las situaciones violentas o son conocedores de que existen, pero no actúan por miedo, insensibilidad o por connivencia con los perfiles agresores. La existencia de sujetos pasivos que conocen situaciones de acoso sin denunciarlo dificulta que estas se erradiquen y aquí se instaura, desde la infancia, un sistema de valores que impacta con la diversidad social en todas sus formas, genera fricciones, extrañamientos y, en última instancia, violencia hacia las personas por diferente motivo y se dan situaciones de apofobia, xenofobia, racismo, violencia de género o LGTBIfobia, alguna discapacidad, entre otras.

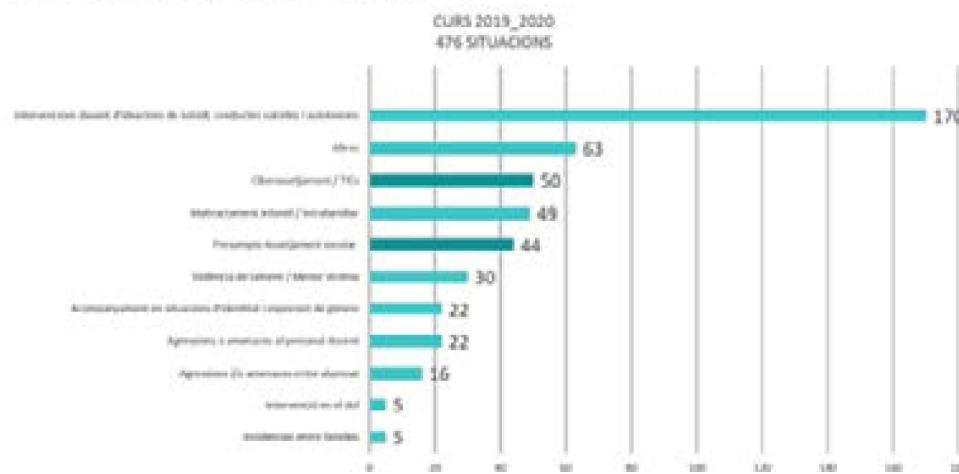
2.3. Consecuencias del acoso o ciberacoso

Las consecuencias de una situación de acoso son múltiples y las sufren todos los niños, niñas o adolescentes que participan en ella.

Evidentemente, las consecuencias más graves son las que sufren las víctimas de acoso ya que no solo se vinculan al episodio violento en cuestión, sino que afectan a su socialización, libertad de movimiento, expresión y desarrollo personal, académico y bienestar mental y físico. Las víctimas sufren ansiedad, frustración, cambios en la personalidad, baja autoestima o un bajo rendimiento escolar. Según el compareciente Iñaki Piñuel, doctor en psicología, el mayor malestar psíquico no se da con las violencias físicas externas, sino que se produce en víctimas de coacciones, de violencias psicológicas, de estigmatización y de arrinconamiento; aspectos que hacen sufrir enormemente a los niños y niñas.

Tipologies de situacions intervengudes

UEO de convivència i conducta

Gràfic extret de la documentació aportada per la compareixent Mònica Añón

El suïcidi és la pitjor conseqüència de l'assetjament escolar i hem de fer tot el que es puga per a evitar-ho. Per això és fonamental incidir de nou en la detecció precoç, com també continuar incrementant els recursos i el personal de les unitats de salut mental infantil i adolescent (USMIA) i de les unitats especialitzades d'orientació (UEO), com també en l'orientació educativa adscrita als centres educatius per a una detecció millor.

Gráfico extraído de la documentación aportada por la compareciente Mónica Añón

El suicidio es la peor consecuencia del acoso escolar y debemos hacer todo lo posible para evitarlo. Por eso es fundamental incidir de nuevo en la detección precoz, así como continuar incrementando los recursos y el personal de las unidades de salud mental infantil y adolescente (USMIA) y de las unidades especializadas de orientación (UEO), así como en la orientación educativa adscrita a los centros educativos para una mejor detección.

Tipologies de situacions intervengudes per les UAIs

UEO de convivència i conducta

Gràfic extret de la documentació aportada per la compareixent Mònica Añón

En la pràctica totalitat dels casos, a més, el desenvolupament i els drets de la infància queden afectats: el dret a la salut (autoestima, afectivitat, salut mental) i el dret

Gráfico extraído de la documentación aportada por la compareciente Mónica Añón

En la práctica totalidad de los casos, además, el desarrollo y los derechos de la infancia quedan afectados: el derecho a la salud (autoestima, afectividad, salud mental) y derecho

a l'educació (rebuig a anar a l'escola, desconcentració, dificultats per a l'aprenentatge), el dret a l'associació o socialització, el dret al joc i el dret a la protecció per part de les institucions educatives. Per tant, l'abordatge no s'ha de fer únicament des de la intervenció en una situació de violència, sinó també des d'una perspectiva dels drets. En aquest sentit resulta imprescindible dur a terme mesures de prevenció i optimització de la convivència als centres educatius i en la resta d'àmbits de socialització de la infància i l'adolescència.

Els subjectes agressors, però, també pateixen les conseqüències de la violència que exerceixen: es dessensibilitzen, perdren la capacitat d'empatitzar i aprenen a relacionar-se de manera violenta amb el seu entorn, amb conseqüències durant tota la seua vida, en futurs ambients laborals, socials i familiars.

En els perfils espectadors, les conseqüències es fonamenten en la pèrdua de sensibilitat cap a situacions de greu violència física o psíquica i la seua normalització, com també la identificació de la violència amb l'èxit social.

Per tant, el marc des del qual observar aquests episodis d'assetjament ha de transcendir l'escola mateixa i anar a una visió de la violència entre iguals en la infància, tot i que les mesures concretes i les conclusions s'han de dirigir cap als espais de socialització més significatius, on l'escola és el principal.

És necessari, per tant, impulsar models educatius basats en els valors del respecte, la tolerància o l'empatia amb major implicació de la família i la societat, a més de seguir conscientiant sobre l'assetjament escolar i el ciberassetjament entre l'alumnat i la resta de la comunitat educativa.

2.4. Quantificació de la problemàtica

Quantificar la problemàtica de l'assetjament escolar i en la infància ha sigut un dels principals reptes en no existir models unificats ni criteris uniformes per a la quantificació de casos. Diverses persones compareixents han aportat dades i estudis de diferents institucions i organitzacions amb dades diverses, però que coincideixen en un aspecte: assenyalar que els casos reals d'assetjament són molt superiors als notificats i registrats, a causa de la cultura del silenci al voltant de l'assetjament i la invisibilitat de molts casos que mai no s'arriben a descobrir. Fent una aproximació mitjana a la diversitat d'estudis i dades oferides, podem parlar que gairebé un de cada cinc infants i adolescents, potencialment, pot haver sofert assetjament al llarg del seu desenvolupament.

En la seua compareixença, Rodrigo Hernández, director territorial de la Fundació Save the Children a la Comunitat Valenciana, feia referència al segon estudi sobre la percepció de l'assetjament escolar a Espanya, de *Totto y Educar es Todo*, segons el qual un de cada cinc infants valencians ha reconegut, responent davant dels seus progenitors, haver sigut víctima d'assetjament o ciberassetjament. Segons el mateix estudi, el 32 % de les famílies valencianes han conegit situacions d'assetjament escolar al col·legi dels seus fills i el 89 % afirma, a més, que amb la pandèmia es va traslladar l'assetjament escolar a les xarxes socials i internet. Aquest creixement del ciberassetjament és una realitat a la qual hem de fer front també. Les

a la educación (rechazo a ir a la escuela, desconcentración, dificultades para el aprendizaje), derecho a la asociación o socialización, derecho al juego y derecho a la protección por parte de las instituciones educativas. Por lo tanto, el abordaje no se debe hacer únicamente desde la intervención en una situación de violencia, sino también desde una perspectiva de los derechos. En este sentido resulta imprescindible llevar a cabo medidas de prevención y optimización de la convivencia en los centros educativos y en el resto de ámbitos de socialización de la infancia y adolescencia.

Pero los sujetos agresores también sufren las consecuencias de la violencia que ejercen: se desensibilizan, pierden la capacidad de empatizar y aprenden a relacionarse de manera violenta con su entorno, con consecuencias durante toda su vida, en futuros ambientes laborales, sociales y familiares.

En los perfiles espectadores, las consecuencias se fundamentan en la pérdida de sensibilidad hacia situaciones de grave violencia física o psíquica y su normalización, así como la identificación de la violencia con el éxito social.

Por lo tanto, el marco desde el que observar estos episodios de acoso debe transcender la propia escuela e ir a una visión de la violencia entre iguales en la infancia, a pesar de que las medidas concretas y las conclusiones se deben dirigir hacia los espacios de socialización más significativos, donde la escuela es el principal.

Por lo tanto, es necesario impulsar modelos educativos basados en los valores del respeto, la tolerancia o empatía con mayor implicación de la familia y la sociedad, además de seguir concienciando sobre el acoso escolar y el ciberacoso entre el alumnado y el resto de la comunidad educativa.

2.4. Cuantificación de la problemática

Cuantificar la problemática del acoso escolar y en la infancia ha sido uno de los principales retos al no existir modelos unificados ni criterios uniformes para la cuantificación de casos. Varias personas comparecientes han aportado datos y estudios de diferentes instituciones y organizaciones con datos diversos, pero que coinciden en un aspecto: señalar que los casos reales de acoso son muy superiores a los notificados y registrados, a causa de la cultura del silencio alrededor del acoso y la invisibilidad de muchos casos que nunca se llegan a descubrir. Haciendo una aproximación media a la diversidad de estudios y datos ofrecidos, podemos hablar de que alrededor de uno de cada cinco niños, niñas y adolescentes, potencialmente, puede haber sufrido acoso a lo largo de su desarrollo.

En su comparecencia, Rodrigo Hernández, director territorial de la Fundación Save the Children en la Comunitat Valenciana, hacía referencia al segundo estudio sobre la percepción del acoso escolar en España, de *Totto y Educar es Todo*, según el cual uno de cada cinco niños o niñas valencianos ha reconocido, respondiendo delante de sus progenitores, haber sido víctima de acoso o ciberacoso. Según el mismo estudio, el 32 % de las familias valencianas han conocido situaciones de acoso escolar en el colegio de sus hijos y el 89 % afirma, además, que con la pandemia se trasladó el acoso escolar a las redes sociales e internet. Este crecimiento del ciberacoso es una realidad a la que debemos

dades de ciberassetjament ja són preocupants, però a més durant la pandèmia de la covid el ciberassetjament escolar en les xarxes socials i internet ha augmentat en un 42%. Les situacions de ciberassetjament fan que l'assumpte traspasse el centre educatiu i altres àmbits de socialització presencials i s'agreuge molt més aquest tema amb infants assetjadors en qualsevol moment i a qualsevol hora.

Aquestes dades contrasten amb el nombre de casos registrats, en l'àmbit valencià, pel registre central d'incidències del Pla Previ. D'acord amb aquest registre, en el curs 2018-2019 (últim curs complet amb dades abans de la pandèmia de la covid-19) es va registrar un total de 4.548 incidències per conductes que alteren la convivència, en 421 de les quals es va iniciar el protocol d'actuació en situacions de possible assetjament o intimidació entre iguals.

Aquestes dades ens ofereixen dues idees importants: en primer lloc, només es notifica una part molt reduïda dels casos potencials, segurament aquells que es descobreixen i tenen una incidència tal com per a elevar-los a instàncies fora del centre; i, en segon lloc, observant els casos notificats des de 2007, es veu un augment progressiu de la notificació de casos, aspecte que invita a pensar que cada vegada es notifica més i hi ha més fermeza per comunicar casos.

Un repte afegit per a la detecció i la comunicació de casos és que aquest no sempre es manifesta amb agressions físiques. Les coaccions, els insultos i tots els problemes psicològics derivats d'aquestes conductes vexatòries és el que cal detectar si volem avançar en l'erradicació de l'assetjament en el sistema educatiu i en la infància. Per això, considerem que una de les claus és el mesurament amb instruments específics dissenyats per a la detecció per tal de prevenir, identificar, tractar i diagnosticar els danys psicològics associats a l'assetjament escolar. Si no detectem els casos que no es denuncien, es perpetuaran en el temps i, per tant, no serem capaços de prevenir-los, d'actuar a temps ni, el que és pitjor, d'erradicar aquests episodis. Segons el compareixent Iñaki Piñuel, doctor en psicologia, quan apliquem eines de mesurament podrem trobar en cada aula alumnat que reporte situacions incipientes de burles, ridiculització, xantatges, coaccions o violències que no deixen rastre extern i també violències que ocorren davant d'adults que les estan veient, però que no les estan reconeixent com a tals.

El futur per quantificar la problemàtica passa, per una banda, per una major sensibilització i formació per a identificar casos i, per altra, per un canvi de perspectiva on la comunitat educativa entenga la importància d'enregistrar totes les conductes d'assetjament observades, independentment de la seua gravetat, per tal de poder tenir dades fidelis a la situació real.

Només obtindrem dades reals de les situacions de convivència a les escoles si som capaços de mesurar i notificar tot allò que succeeix, desestigmatitzant el fet de comunicar situacions d'alteració de la convivència i assumint que, amb una bona detecció i comunicació tindrem dades reals per a poder combatre l'assetjament escolar veritablement. Aquest és un dels reptes als quals ens enfrontem.

hacer frente también. Los datos de ciberacoso ya son preocupantes, pero además durante la pandemia de la covid el ciberacoso escolar en las redes sociales e internet ha aumentado en un 42%. Las situaciones de ciberacoso hacen que el asunto traspase el centro educativo y otros ámbitos de socialización presenciales y se agrave mucho más este tema con niños o niñas acosadores en cualquier momento y en cualquier hora.

Estos datos contrastan con el número de casos registrados, en el ámbito valenciano, por el registro central de incidencias del Plan Previ . De acuerdo con este registro, en el curso 2018-2019 (último curso completo con datos antes de la pandemia de la covid-19) se registró un total de 4.548 incidencias por conductas que alteran la convivencia, en 421 de las cuales se inició el protocolo de actuación en situaciones de posible acoso o intimidación entre iguales.

Estos datos nos ofrecen dos ideas importantes: en primer lugar, solo se notifican una parte muy reducida de los casos potenciales, seguramente aquellos que se descubren y tienen una incidencia tal como para elevarlos a instancias fuera del centro; y, en segundo lugar, observando los casos notificados desde 2007, se ve un aumento progresivo de la notificación de casos, aspecto que invita a pensar que cada vez se notifica más y hay más firmeza para comunicar casos.

Un reto añadido para la detección y comunicación de casos es que este no siempre se manifiesta con agresiones físicas. Las coacciones, insultos y todos los problemas psicológicos derivados de estas conductas vejatorias es lo que se debe detectar si queremos avanzar en la erradicación del acoso en el sistema educativo y en la infancia. Por ello, consideramos que una de las claves es la medición con instrumentos específicos diseñados para la detección para prevenir, identificar, tratar y diagnosticar los daños psicológicos asociados al acoso escolar. Si no detectamos los casos que no se denuncian, se perpetuarán en el tiempo y, por lo tanto, no seremos capaces de prevenirlos, de actuar a tiempo ni, lo que es peor, de erradicar estos episodios. Según el compareciente Iñaki Piñuel, doctor en psicología, cuando aplicamos herramientas de medición podremos encontrar en cada aula alumnaado que reporte situaciones incipientes de burlas, ridiculización, chantajes, coacciones o violencias que no dejan rastro externo y también violencias que ocurren delante de adultos que las están viendo, pero que no las están reconociendo como tales.

El futuro para cuantificar la problemática pasa, por un lado, por una mayor sensibilización y formación para identificar casos y, por otra, por un cambio de perspectiva donde la comunidad educativa entienda la importancia de registrar todas las conductas de acoso observadas, independientemente de su gravedad, para poder tener datos fieles a la situación real.

Solo obtendremos datos reales de las situaciones de convivencia en las escuelas si somos capaces de medir y notificar todo lo que sucede, desestigmatizando el hecho de comunicar situaciones de alteración de la convivencia y asumiendo que, con una buena detección y comunicación tendremos datos reales para poder combatir el acoso escolar verdaderamente. Este es uno de los retos a los que nos enfrentamos.

3. DIMENSIONS SOBRE LES QUALS ES PODEN ARTICULAR RESPOSTES

La problemàtica de l'assetjament escolar s'ha d'abordar des d'un enfocament integral dirigit a detectar de forma eficaç i precoç aquestes situacions, a una actuació ràpida per evitar conseqüències greus i per a permetre un tractament educatiu de la situació i per prevenir aquest tipus de violències impulsant canvis metodològics en l'educació.

En primer lloc, una detecció precoç és clau per a una reducció de casos greus d'assetjament. El compareixent Iñaki Piñuel, doctor en psicologia, va concloure que amb un bon mesurament es redueix al voltant d'un 30% l'assetjament escolar a l'aula. La detecció precoç, amb un mesurament periòdic i eficaç i amb uns protocols més àgils és essencial per a combatre l'assetjament i el ciberassetjament. A més, impulsar i compartir bones pràctiques, implicar l'alumnat i les seues famílies, formar tota la comunitat educativa i incrementar els recursos són les principals mesures que s'han de posar en marxa per quantificar millor aquesta problemàtica i poder abordar-la quan encara és incipient.

Per altra banda, una actuació davant els casos detectats, basada en la protecció de la víctima per salvaguardar la seu integritat i els seus drets sense caure en revictimitzacions, i amb un treball educatiu i convivencial diferenciat amb víctimes, agressors i espectadors, és fonamental per a acabar amb aquestes situacions i evitar que tornen a succeir. El treball en habilitats socials i empatia amb agressors i espectadors, en l'empoderament de les víctimes i la consolidació de models de convivència de tolerància zero a la violència han de conformar el tractament educatiu de les situacions d'assetjament, sense deixar de banda les actuacions en coordinació amb altres àmbits administratius per a garantir els drets de la infància.

Per últim, la prevenció té un paper fonamental perquè quan ja s'ha produït un cas de violència ja hem fracassat com a sistema. Per tant, tot el que supose invertir en prevenció és fonamental, tal com va afirmar el compareixent Rodrigo Hernández, representant de Save the Children. Aquesta prevenció ha d'estar basada en nous models de convivència en positiu que involucren tota la comunitat educativa i en canvis metodològics que incorporen al treball en l'aula i en totes les àrees curriculars la cooperació, el treball en equip, l'educació emocional i en valors, el respecte i la valoració de la diversitat i la resolució pacífica dels conflictes.

Per a poder abordar la resposta a l'assetjament per a una millor detecció, actuació i prevenció, s'han considerat tres dimensions sobre les quals cal incidir per tal d'elaborar les propostes de millora: una dimensió normativa, basada en l'actualització i millora de la normativa actual; una dimensió comunitària, centrada en la tasca de la comunitat educativa (professorat, alumnat, famílies, entorn i altres professionals), i una dimensió metodològica, adreçada als canvis educatius que cal abordar.

3.1. Dimensió normativa

En el marc de la Comunitat Valenciana, la resposta de l'administració pública a la problemàtica de l'assetjament dins de l'espai escolar es vehicula mitjançant el Pla Previ.

El Pla Previ està definit en el Decret 39/2008, de 4 d'abril, sobre la convivència als centres docents no universitaris

3. DIMENSIONES SOBRE LAS QUE SE PUEDEN ARTICULAR RESPUESTAS

La problemática del acoso escolar se debe abordar desde un enfoque integral dirigido a detectar de forma eficaz y precoz estas situaciones, a una actuación rápida para evitar consecuencias graves y para permitir un tratamiento educativo de la situación y para prevenir este tipo de violencias impulsando cambios metodológicos en la educación.

En primer lugar, una detección precoz es clave para una reducción de casos graves de acoso. El compareciente Iñaki Piñuel, doctor en psicología, concluyó que con una buena medición se reduce alrededor de un 30% el acoso escolar en el aula. La detección precoz, con una medición periódica y eficaz y con unos protocolos más ágiles es esencial para combatir el acoso y ciberacoso. Además, impulsar y compartir buenas prácticas, implicar al alumnado y sus familias, formar a toda la comunidad educativa e incrementar los recursos son las principales medidas que se deben poner en marcha para cuantificar mejor esta problemática y poder abordarla cuando todavía es incipiente.

Por otro lado, una actuación ante los casos detectados, basada en la protección de la víctima para salvaguardar su integridad y derechos sin caer en revictimizaciones, y con un trabajo educativo y convivencial diferenciado con víctimas, agresores y espectadores, es fundamental para acabar con estas situaciones y evitar que vuelvan a suceder. El trabajo en habilidades sociales y empatía con agresores y espectadores, el empoderamiento de las víctimas y la consolidación de modelos de convivencia de tolerancia cero a la violencia deben conformar el tratamiento educativo de las situaciones de acoso, sin dejar de lado las actuaciones en coordinación con otros ámbitos administrativos para garantizar los derechos de la infancia.

Por último, la prevención tiene un papel fundamental porque cuando ya se ha producido un caso de violencia ya hemos fracasado como sistema. Por tanto, todo lo que suponga invertir en prevención es fundamental, tal como afirmó el compareciente Rodrigo Hernández, representante de Save the Children. Esta prevención debe estar basada en nuevos modelos de convivencia en positivo que involucren a toda la comunidad educativa y en cambios metodológicos que incorporen en el trabajo en el aula y en todas las áreas curriculares la cooperación, el trabajo en equipo, la educación emocional y en valores, el respeto y la valoración de la diversidad y la resolución pacífica de los conflictos.

Para poder abordar la respuesta al acoso para una mejor detección, actuación y prevención, se han considerado tres dimensiones sobre las que se debe incidir para elaborar las propuestas de mejora: una dimensión normativa, basada en la actualización y mejora de la normativa actual; una dimensión comunitaria, centrada en la tarea de la comunidad educativa (profesorado, alumnado, familias, entorno y otros profesionales), y una dimensión metodológica, dirigida a los cambios educativos que se debe abordar.

3.1. Dimensión normativa

En el marco de la Comunitat Valenciana, la respuesta de la administración pública a la problemática del acoso dentro del espacio escolar se vehicula mediante el Plan Previ .

El Plan Previ está definido en el Decreto 39/2008, de 4 de abril, sobre la convivencia en los centros docentes no

sostinguts amb fons públics, com a conjunt de mesures i protocols d'actuació per a ajudar a construir l'escola de la convivència, com també gestionar i prevenir situacions de conflicte. El pla preveu la creació d'unitats d'atenció i d'intervenció en les direccions territorials per a intervenir davant casos greus de violència escolar i que estan regulades per l'Ordre 3/2017, de 6 de febrer, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport.

A més, aquest pla es complementa, d'acord amb el Decret 39/2008, amb altres eines com:

- El registre central, al qual es notifiquen casos greus de violència escolar per part dels centres, regulat per l'Ordre de 12 de setembre de 2007, de la Conselleria d'Educació.
- Els reglaments de règim interior dels centres.
- Els plans de convivència, regulats per l'Ordre 62/2014, de 28 de juliol.

Aquests elements estan complementats per l'Observatori per a la Convivència Escolar, creat pel Decret 233/2004, de 22 d'octubre, i modificat pel Decret 2/2008, d'11 de gener, i pel Decret 136/2012, de 14 de setembre, concebut com a instrument al servei de la comunitat educativa per al coneixement, l'anàlisi i l'avaluació dels problemes de convivència als centres educatius de la Comunitat Valenciana.

També es compta amb l'Ordre 62/2014, de 28 de juliol, amb la qual s'actualitza la normativa que regula l'elaboració dels plans de convivència als centres educatius de la Comunitat Valenciana mitjançant l'actualització dels protocols de detecció, prevenció i actuació davant supòsits de violència escolar. En aquest sentit, per primera vegada s'estableix una desena de protocols d'actuació i intervenció davant diferents casos de violència escolar. En concret, s'estableixen les estratègies i els protocols contra l'assetjament escolar, el ciberassetjament, el maltractament infantil, la violència de gènere, les agressions al professorat i PAS, sobre el registre d'incidències, sobre l'establiment de mesures educatives correctores, sobre l'obertura d'expedients disciplinaris, com també el protocol davant alteracions greus de la convivència com ara baralles, agressions i vandalisme, i el protocol de coordinació amb unitats d'atenció i intervenció i amb altres parts de l'administració.

És necessària una visió, coneixement i actuació que vaja més enllà de l'àmbit escolar. Atès que la violència en la infància i l'assetjament com a element concret van més enllà de l'espai escolar, operen també en altres àmbits de socialització de la infància i estan mediatisats mitjançant les tecnologies de la informació i comunicació, és necessari transcendir l'àmbit escolar i observar el marc regulador d'altres espais de socialització. Per tant, si ens fixem en el temps lliure en la infància i l'adolescència i en el paper de l'administració pública en aquest espai, hem d'incorporar-hi també l'anàlisi de la legislació corresponent a la infància i la joventut pel que fa a la prevenció de la violència en la infància i la promoció de la convivència –principalment la Llei 26/2018, d'infància i adolescència, que s'aplica a menors de 18 anys, i la Llei 15/2017, de polítiques integrals de joventut, que s'aplica a joves a partir de 12 anys.

universitarios sostenidos con fondos públicos, como conjunto de medidas y protocolos de actuación para ayudar a construir la escuela de la convivencia, así como gestionar y prevenir situaciones de conflicto. El plan prevé la creación de unidades de atención y de intervención en las direcciones territoriales para intervenir ante casos graves de violencia escolar y que están reguladas por la Orden 3/2017, de 6 de febrero, de la Consellería de Educación, Investigación, Cultura y Deporte.

Además, este plan se complementa, de acuerdo con el Decreto 39/2008, con otras herramientas como:

- El registro central, al que se notifican casos graves de violencia escolar por parte de los centros, regulado por la Orden de 12 de septiembre de 2007, de la Consellería de Educación.
- Los reglamentos de régimen interior de los centros.
- Los planes de convivencia, regulados por la Orden 62/2014, de 28 de julio.

Estos elementos están complementados por el Observatorio para la Convivencia Escolar, creado por el Decreto 233/2004, de 22 de octubre, y modificado por el Decreto 2/2008, de 11 de enero, y por el Decreto 136/2012, de 14 de septiembre, concebido como instrumento al servicio de la comunidad educativa para el conocimiento, análisis y evaluación de los problemas de convivencia en los centros educativos de la Comunidad Valenciana.

También se cuenta con la Orden 62/2014, de 28 de julio, con la que se actualiza la normativa que regula la elaboración de los planes de convivencia en los centros educativos de la Comunitat Valenciana mediante la actualización de los protocolos de detección, prevención y actuación ante supuestos de violencia escolar. En este sentido, por primera vez se establece una decena de protocolos de actuación e intervención ante diferentes casos de violencia escolar. En concreto, se establecen las estrategias y protocolos contra el acoso escolar, ciberacoso, maltrato infantil, violencia de género, agresiones al profesorado y PAS, sobre el registro de incidencias, sobre el establecimiento de medidas educativas correctoras, sobre la apertura de expedientes disciplinarios, así como el protocolo ante alteraciones graves de la convivencia como por ejemplo peleas, agresiones y vandalismo, y el protocolo de coordinación con unidades de atención e intervención y con otras partes de la administración.

Es necesaria una visión, conocimiento y actuación que vaya más allá del ámbito escolar. Teniendo en cuenta que la violencia en la infancia y el acoso como elemento concreto van más allá del espacio escolar, operan también en otros ámbitos de socialización de la infancia y están mediatisados mediante las tecnologías de la información y comunicación, es necesario transcender el ámbito escolar y observar el marco regulador de otros espacios de socialización. Por lo tanto, si nos fijamos en el tiempo libre en la infancia y adolescencia y en el papel de la administración pública en este espacio, debemos incorporar también el análisis de la legislación correspondiente a la infancia y juventud en cuanto a la prevención de la violencia en la infancia y promoción de la convivencia –principalmente la Ley 26/2018, de infancia y adolescencia, que se aplica a menores de 18 años, y la Ley 15/2017, de políticas integrales de juventud, que se aplica a jóvenes a partir de 12 años.

Diverses persones compareixents han reflexionat sobre la necessitat d'actualitzar la normativa per a millorar els elements i els canals de comunicació, els mecanismos de denúncia i facilitar els protocols de registre, per tal de posar el focus en el problema i també per a aconseguir un canvi de perspectiva en l'abordatge de la convivència als centres.

3.2. Dimensió comunitària

La millora de la convivència als centres i de la preservació d'una infància lliure de violències ha de comptar amb tots els agents de la comunitat educativa i amb tots els agents que són responsables del creixement integral de la infància fora dels centres educatius, tal i com s'ha exemplificat amb la multiplicitat de persones compareixents de diferents sectors i àmbits que han oferit propostes diverses i valuoses.

El professorat té un paper essencial en la tasca educativa i també en la tasca de la convivència, tant en una qüestió de la preservació de la normativa de convivència, en la vigilància i la notificació de casos, com en la generació de metodologies i pràctiques preventives que afavorisquen la convivència pacífica i el desenvolupament integral de l'alumnat. Per aquest motiu, els canvis normatius i la generació de protocols i eines de detecció han d'anar acompanyats de processos formatius per al professorat, espais de diàleg als centres i construcció de normes de convivència i protocols interioritzats pel professorat.

La col·laboració i el paper actiu de les famílies són necessaris. Per tant, les propostes han d'anar encaminades perquè tinguen un paper més actiu en la vida educativa, s'impliquen també en els aspectes vinculats a la convivència i faciliten —amb informació, ajuda i predisposició— l'abordatge dels conflictes dels seus fills i filles.

El paper de l'alumnat mateix també és fonamental i ha de ser protagonista també en matèria de convivència escolar i d'abordatge dels conflictes com a via a per a reduir les situacions de violència i assetjament. Involucrar l'alumnat en l'elaboració de les normes de convivència del centre, del seu compliment o del manteniment i la regulació del clima escolar és clau per a una convivència en positiu.

En aquest sentit també és important que es realitzen campañas informativas perquè es genere bon clima als centres educatius i, al mateix temps, s'anime els infants a denunciar si estan sent assetjats, que senten que tindran sempre una mà que els ajudarà i que hi ha una eixida a la situació que estan vivint. També és important incidir en la necessitat d'acabar amb els observadors passius en una situació d'assetjament perquè amb això es contribueix a perpetuar una situació no desitjada i perquè disposen d'una informació valuosa per a poder acabar amb la situació d'assetjament. Per això, és necessari conscienciar-los que la seua implicació és fonamental per a acabar amb aquesta xacra.

A més, també hem d'entendre que un xiquet o xiqueta ho és sempre, en tots els contextos, per la qual cosa les mesures i les pràctiques que s'implementen no seran efectives si només tenen lloc únicament a l'escola. Aquestes s'han de desenvolupar considerant tots els espais de socialització de cada xiquet i xiqueta, tots els llocs en els quals participa i es relaciona, i amb la col·laboració i les aportacions de tots els professionals que hi intervenen (entrenadores, professors d'extraescolars, monitores de temps lliure, etc.).

Varias personas comparecientes han reflexionado sobre la necesidad de actualizar la normativa para mejorar los elementos y canales de comunicación, mecanismos de denuncia y facilitar los protocolos de registro, para poner el foco en el problema y también para conseguir un cambio de perspectiva en el abordaje de la convivencia en los centros.

3.2. Dimensión comunitaria

La mejora de la convivencia en los centros y de la preservación de una infancia libre de violencias debe contar con todos los agentes de la comunidad educativa y con todos los agentes que son responsables del crecimiento integral de la infancia fuera de los centros educativos, tal y como se ha exemplificado con la multiplicidad de personas comparecientes de diferentes sectores y ámbitos que han ofrecido propuestas diversas y valiosas.

El profesorado tiene un papel esencial en la tarea educativa y también en la tarea de la convivencia, tanto en una cuestión de la preservación de la normativa de convivencia, vigilancia y notificación de casos, como en la generación de metodologías y prácticas preventivas que favorezcan la convivencia pacífica y desarrollo integral del alumnado. Por este motivo, los cambios normativos y la generación de protocolos y herramientas de detección deben ir acompañados de procesos formativos para el profesorado, espacios de diálogo en los centros y construcción de normas de convivencia y protocolos interiorizados por el profesorado.

La colaboración y el papel activo de las familias son necesarios. Por tanto, las propuestas deben ir encaminadas para que tengan un papel más activo en la vida educativa, se impliquen también en los aspectos vinculados a la convivencia y faciliten —con información, ayuda y predisposición— el abordaje de los conflictos de sus hijos e hijas.

El papel del propio alumnado también es fundamental y debe ser protagonista también en materia de convivencia escolar y de abordaje de los conflictos como vía a para reducir las situaciones de violencia y acoso. Involucrar al alumnado en la elaboración de las normas de convivencia del centro, de su cumplimiento o del mantenimiento y regulación del clima escolar es clave para una convivencia en positivo.

En este sentido también es importante que se realicen campañas informativas para que se genere buen clima en los centros educativos y, al mismo tiempo, se anime a los niños y niñas a denunciar si están siendo acosados, que sientan que tendrán siempre una mano que les ayudará y que existe una salida a la situación que están viviendo. También es importante incidir en la necesidad de acabar con los observadores pasivos en una situación de acoso porque con ello se contribuye a perpetuar una situación no deseada y porque disponen de una información valiosa para poder acabar con la situación de acoso. Por ello, es necesario concienciarles de que su implicación es fundamental para acabar con esta lacra.

Además, también debemos entender que un niño o niña lo es siempre, en todos los contextos, por lo que las medidas y prácticas que se implementen no serán efectivas si solo tienen lugar únicamente en la escuela. Estas se deben desarrollar considerando todos los espacios de socialización de cada niño y niña, todos los lugares en los que participa y se relaciona, y con la colaboración y aportaciones de todos los profesionales que intervienen (entrenadores, profesores de extraescolares, monitoras de tiempo libre, etc.).

L'assetjament escolar es dona pràcticament en la totalitat dels centres. És molt difícil que algun se n'escape. Per això, també és fonamental que es compartisquen les bones pràctiques desenvolupades als centres educatius, les pràctiques que funcionen i els estudis que es realitzen per part de l'administració, les universitats, les entitats socials, les fundacions, etc. perquè compartim el mateix objectiu, que és acabar amb la xacra de l'assetjament escolar. Visibilitzar les dades i els informes sobre assetjament és molt important perquè cap centre senta que es tracta d'alguna cosa que els concerneix només a ells i que els pot estigmatitzar.

3.3. Dimensió metodològica

Un altre consens generalitzat per part de les persones compareixents és la necessitat d'un canvi en la perspectiva educativa encaminada, per una banda, a un abordatge educatiu que supere el punitivisme en l'abordatge de les situacions d'assetjament i, per altra, posar en pràctica metodologies que generen una convivència positiva en l'alumnat i puguen servir com a mesura de prevenció de la violència.

Per part de les administracions públiques cal aprofundir el treball ja iniciat en el desplegament de recursos didàctics i formatius per al professorat i per al conjunt de la comunitat educativa, per a treballar diferents elements de la convivència escolar, afavorir el respecte entre l'alumnat i treballar el reconeixement de la diversitat social i cultural a les aules.

A més, cal considerar tot el teixit social i ciutadà que treballa amb la infància i que treballa concretament en la prevenció de la violència en la infància, com també en la promoció de la convivència, dins i fora de les escoles.

4. PROPOSTES D'ACTUACIÓ

En funció dels treballs realitzats per part de la comissió, de la documentació revisada i de les compareixences dutes a terme i d'acord amb els tres eixos plantejats en la posada en marxa de la comissió, s'han articulat propostes que aborden les tres dimensions esmentades en el punt anterior (normativa, comunitària i metodològica) amb l'objectiu de provocar canvis que milloren la resposta a l'assetjament atesos els quatre àmbits en els quals ha treballat la comissió (àmbit general, àmbit del sistema educatiu, àmbit d'educació no formal i àmbit de les tecnologies de la informació i la comunicació).

4.1. Propostes per a quantificar millor la problemàtica de l'assetjament

Proposta	Dimensió	Àmbit
1. Realitzar proves psicomètriques individualitzades semestrals per a mesurar la situació emocional de l'alumnat, el clima de l'aula i l'estat de la convivència als centres.	Normativa	Escolar
2. Introduir en els protocols l'assetjament sexista o per raó de gènere com a tipologia d'assetjament en l'àmbit educatiu.	Normativa	Escolar

El acoso escolar se da prácticamente en la totalidad de los centros. Es muy difícil que alguno se escape. Por eso, también es fundamental que se compartan las buenas prácticas desarrolladas en los centros educativos, las prácticas que funcionan y los estudios que se realicen por parte de la administración, universidades, entidades sociales, fundaciones, etc. porque compartimos el mismo objetivo, que es acabar con la lacra del acoso escolar. Visibilizar los datos e informes sobre acoso es muy importante para que ningún centro sienta que se trata de algo que les concierne solo a ellos y que les puede estigmatizar.

3.3. Dimensión metodológica

Otro consenso generalizado por parte de las personas comparecientes es la necesidad de un cambio en la perspectiva educativa encaminada, por un lado, a un abordaje educativo que supere el punitivismo en el abordaje de las situaciones de acoso y, por otro, poner en práctica metodologías que generen una convivencia positiva en el alumnado y puedan servir como medida de prevención de la violencia.

Por parte de las administraciones públicas hay que profundizar el trabajo ya iniciado en el desarrollo de recursos didácticos y formativos para el profesorado y para el conjunto de la comunidad educativa, para trabajar diferentes elementos de la convivencia escolar, favorecer el respeto entre el alumnado y trabajar el reconocimiento de la diversidad social y cultural en las aulas.

Además, hay que considerar todo el tejido social y ciudadano que trabaja con la infancia y que trabaja concretamente en la prevención de la violencia en la infancia, así como en la promoción de la convivencia, dentro y fuera de las escuelas.

4. PROPUESTAS DE ACTUACIÓN

En función de los trabajos realizados por parte de la comisión, de la documentación revisada y de las comparecencias llevadas a cabo y de acuerdo con los tres ejes planteados en la puesta en marcha de la comisión, se han articulado propuestas que abordan las tres dimensiones citadas en el punto anterior (normativa, comunitaria y metodológica) con el objetivo de provocar cambios que mejoren la respuesta al acoso considerando los cuatro ámbitos en los que ha trabajado la comisión (ámbito general, ámbito del sistema educativo, ámbito de educación no formal y ámbito de las tecnologías de la información y comunicación).

4.1. Propuestas para cuantificar mejor la problemática del acoso

Propuesta	Dimensión	Ámbito
1. Realizar pruebas psicométricas individualizadas semestrales para medir la situación emocional del alumnado, clima del aula y estado de la convivencia en los centros.	Normativa	Escolar
2. Introducir en los protocolos el acoso sexista o por razón de género como tipología de acoso en el ámbito educativo.	Normativa	Escolar

3. Introduir escales de mesura de les conductes que alteren la convivència que faciliten la recollida de conductes lleus o indicàries.	Normativa	Escolar	3. Introducir escalas de medida de las conductas que alteran la convivencia que facilitan la recogida de conductas leves o indicarias.	Normativa	Escolar
4. Publicar estudis periòdics amb la recollida de dades en matèria de convivència per tal de fer un seguiment i abordatge de la problemàtica de l'assetjament, incorporant-hi els casos de ciberassetjament.	Normativa	Escolar	4. Publicar estudios periódicos con la recogida de datos en materia de convivencia para hacer un seguimiento y abordaje de la problemática del acoso, incorporando en ellos los casos de ciberacoso.	Normativa	Escolar
5. Realitzar estudis anuals de caràcter intern on s'extraguen dades i conclusions generals a partir dels informes elaborats sobre els casos de conductes suïcides i autolítiques entre l'alumnat.	Normativa	Escolar	5. Realizar estudios anuales de carácter interno donde se extraigan datos y conclusiones generales a partir de los informes elaborados sobre los casos de conductas suicidas y autolíticas entre el alumnado.	Normativa	Escolar
6. Elaborar instruccions i guies per al professorat adreçades a l'observació de la convivència i la detecció de violència i d'assetjament, indicant les qüestions que cal observar i els aspectes que indiquen possibles situacions d'assetjament que puguen estar invisibilitzades per a facilitar-ne la identificació.	Normativa	Escolar	6. Elaborar instrucciones y guías para el profesorado dirigidas a la observación de la convivencia y detección de violencia y de acoso , indicando en las mismas las cuestiones que hay que observar y los aspectos que indiquen posibles situaciones de acoso que puedan estar invisibilizadas para facilitar su identificación.	Normativa	Escolar
7. Introduir en les evaluacions trimestrals aspectes vinculats al clima de la classe, l'estat de la convivència i l'estat emocional de l'alumnat, veltant sempre per la seua protecció i intimitat.	Normativa	Escolar	7. Introducir en las evaluaciones trimestrales aspectos vinculados al clima de la clase, estado de la convivencia y estado emocional del alumnado, velando siempre por su protección e intimidad.	Normativa	Escolar
8. Aprofundir en la formació del professorat en matèria de convivència i de prevenció de la violència escolar i la sensibilització per a la detecció precoç de situacions d'assetjament.	Comunitària	Escolar	8. Profundizar en la formación del profesorado en materia de convivencia y de prevención de la violencia escolar y sensibilización para la detección precoz de situaciones de acoso.	Comunitaria	Escolar
9. Desenvolupar protocols, guies i formació específica per a professorat, famílies i alumnat per a la prevenció, la detecció i l'actuació davant el ciberassetjament.	Comunitària	TIC	9. Desarrollar protocolos, guías y formación específica para profesorado, familias y alumnado para la prevención, detección y actuación ante el ciberacoso.	Comunitaria	TIC
10. Adaptar la normativa en matèria de convivència per tal de detectar precoçment les situacions que alteren la convivència als centres educatius i, si escau, elaborar protocols nous o revisar els existents.	Normativa	Escolar	10. Adaptar la normativa en materia de convivencia para detectar precozmente las situaciones que alteren la convivencia en los centros educativos y, en su caso, elaborar nuevos protocolos o revisar los existentes.	Normativa	Escolar
11. Habilitar, emmarcats dins dels protocols de convivència, canals de denúncia segura als centres educatius per tal de comunicar situacions de violència.	Comunitària	Escolar	11. Habilitar, enmarcados dentro de los protocolos de convivencia, canales de denuncia segura en los centros educativos para comunicar situaciones de violencia.	Comunitaria	Escolar
12. Desenvolupar les funcions del coordinador o coordinadora de convivència dels centres educatius en matèria de formació del professorat i de compliment de les mesures de protecció i prevenció de la violència de la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència front a la violència.	Normativa	Escolar	12. Desarrollar las funciones del coordinador o coordinadora de convivencia de los centros educativos en materia de formación del profesorado y de cumplimiento de las medidas de protección y prevención de la violencia de la Ley orgánica 8/2021, de 4 de junio, de protección integral a la infancia y adolescencia frente a la violencia.	Normativa	Escolar
13. Incorporar a la comunitat educativa l'observatori de la convivència escolar.	Normativa	Escolar	13. Incorporar en la comunidad educativa el observatorio de la convivencia escolar.	Normativa	Escolar
14. Establir i reglar espais periòdics de coordinació entre el professorat dels centres educatius i la resta de professionals que intervenen en la vida dels infants i dels adolescents fora de l'àmbit escolar per tal de fer seguiment de la seua convivència i del seu estat emocional.	Comunitària	Escolar/ Educació no formal	14. Establecer y reglar espacios periódicos de coordinación entre el profesorado de los centros educativos y el resto de profesionales que intervienen en la vida de los niños, niñas y adolescentes fuera del ámbito escolar para hacer seguimiento de su convivencia y estado emocional.	Comunitaria	Escolar/ Educación no formal

4.2. Propostes per a millorar la resposta davant situacions d'assetjament i violència en la infància

Proposta	Dimensió	Àmbit
15. Revisar i, si escau, modificar la normativa i els protocols del Pla Previ perquè siga tan ràpida i efectiva com es puga la intervenció precoç en casos de violència, assetjament i ciberassetjament.	Normativa	Escolar/ TIC
16. Desenvolupar formació en l'àmbit de tots els centres educatius dirigida a l'alumnat, el professorat, les famílies, el personal d'administració i la resta d'agents educatius externs als centres, en matèria d'abordatge educatiu de les situacions de violència i assetjament.	Comunitària	Escolar/ Educació no formal
17. Incrementar plans de formació i d'actuació per al professorat en matèria de prevenció i actuació davant comportaments autolítics de l'alumnat.	Comunitària	Escolar
18. Desenvolupar en les polítiques educatives, d'infància, adolescència i joventut els aspectes presents en la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència front a la violència, vinculats a l'abordatge de la violència en la infància.	Normativa	Escolar/ Educació no formal
19. Donar a conèixer a xiquets, xiquetes i adolescents els recursos disponibles front a l'assetjament i el ciberassetjament en un llenguatge proper, com també donar a conèixer les línies d'ajuda a la infància.	Comunitària	Escolar/ Educació no formal
20. Desenvolupar campanyes educatives i informatives adreçades a l'alumnat, especialment a l'observador passiu, per tal de conscienciar-lo a denunciar i a ser proactiu en la denúncia davant de situacions d'assetjament.	Comunitària	Escolar
21. Establir pautes per a un treball individualitzat amb les famílies davant situacions d'assetjament, oferint informació sobre les possibilitats al seu abast i les mesures que poden adoptar des de l'àmbit privat.	Comunitària	Escolar
22. Generar als centres escolars una cultura de tolerància zero a la violència i l'assetjament escolar, impulsant una cultura de sensibilitat i atenció als comportaments de violència i assetjament com a conductes socialment inacceptables dins de la convivència al centre.	Comunitària	Escolar
23. Promoure guies didàctiques i activitats divulgatives que donen a conèixer entre l'alumnat les mesures de les quals disposen les plataformes socials per a denunciar casos d'assetjament en la xarxa i les eines per romandre en línia de manera segura.	Metodològica	TIC

4.2. Propuestas para mejorar la respuesta ante situaciones de acoso y violencia en la infancia

Propuesta	Dimensión	Ámbito
15. Revisar y, en su caso, modificar la normativa y protocolos del Plan Previ para que sea lo más rápida y efectiva posible la intervención precoz en casos de violencia, acoso y ciberacoso.	Normativa	Escolar/ TIC
16. Desarrollar formación en el ámbito de todos los centros educativos dirigida al alumnado, profesorado, familias, personal de administración y resto de agentes educativos externos a los centros, en materia de abordaje educativo de las situaciones de violencia y acoso.	Comunitaria	Escolar/ Educación no formal
17. Incrementar planes de formación y de actuación para el profesorado en materia de prevención y actuación ante comportamientos autolíticos del alumnado.	Comunitaria	Escolar
18. Desarrollar en las políticas educativas, de infancia, adolescencia y juventud los aspectos presentes en la Ley orgánica 8/2021, de 4 de junio, de protección integral a la infancia y adolescencia frente a la violencia, vinculados al abordaje de la violencia en la infancia.	Normativa	Escolar/ Educación no formal
19. Dar a conocer a niños, niñas y adolescentes los recursos disponibles frente al acoso y ciberacoso en un lenguaje próximo, así como dar a conocer las líneas de ayuda a la infancia.	Comunitaria	Escolar/ Educación no formal
20. Desarrollar campañas educativas e informativas dirigidas al alumnado, especialmente al observador pasivo, para concienciarlo a denunciar y a ser proactivo en la denuncia ante situaciones de acoso.	Comunitaria	Escolar
21. Establecer pautas para un trabajo individualizado con las familias ante situaciones de acoso, ofreciendo información sobre las posibilidades a su alcance y medidas que pueden adoptar desde el ámbito privado.	Comunitaria	Escolar
22. Generar en los centros escolares una cultura de tolerancia cero a la violencia y acoso escolar, impulsando una cultura de sensibilidad y atención a los comportamientos de violencia y acoso como conductas socialmente inaceptables dentro de la convivencia en el centro.	Comunitaria	Escolar
23. Promover guías didácticas y actividades divulgativas que den a conocer entre el alumnado las medidas de que disponen las plataformas sociales para denunciar casos de acoso en la red y las herramientas para permanecer en línea de manera segura.	Metodológica	TIC

24. Desenvolupar normativa en matèria de convivència que presente les bases per al tractament educatiu dels conflictes i l'abordatge de les situacions d'assetjament des d'una visió que supere el punitivisme.	Normativa	Escolar	24. Desarrollar normativa en materia de convivencia que presente las bases para el tratamiento educativo de los conflictos y abordaje de las situaciones de acoso desde una visión que supere el punitivismo.	Normativa	Escolar
25. Establir als centres educatius criteris de seguiment que permeten avaluar les intervencions en matèria d'assetjament escolar per tal de comprovar l'evolució individualitzada de cada cas, mantenint un període de vigilància preventiu.	Normativa	Escolar	25. Establecer en los centros educativos criterios de seguimiento que permitan evaluar las intervenciones en materia de acoso escolar para comprobar la evolución individualizada de cada caso, manteniendo un periodo de vigilancia preventivo.	Normativa	Escolar
26. Proposar a les universitats que incorporen, als plans formatius universitaris en els graus de magisteri i en el màster habilitant per a la docència en secundària, formació sobre convivència, prevenció de la violència i tractament educatiu de situacions de violència i assetjament.	Normativa	Escolar	26. Proponer a las universidades que incorporen, en los planes formativos universitarios en los grados de magisterio y en el máster habilitante para la docencia en secundaria, formación sobre convivencia, prevención de la violencia y tratamiento educativo de situaciones de violencia y acoso.	Normativa	Escolar
27. Continuar fomentant i impulsant espais de treball i formació on el professorat de diferents centres puga compartir experiències exitoses en l'abordatge i l'erradicació de l'assetjament i la violència escolar i realitzar anualment seminaris on institucions i professionals experts exposen bones pràctiques sobre la convivència als centres i sobre eines per reduir-hi l'assetjament perquè, respectant la seua autonomia, cadascun puga escollir la metodologia que millor s'adapte al seu marc de convivència, facilitant l'administració de metodologies concretes de convivència segons el context socioeducatiu.	Comunitària	Escolar	27. Continuar fomentando e impulsando espacios de trabajo y formación donde el profesorado de diferentes centros pueda compartir experiencias exitosas en el abordaje y erradicación del acoso y violencia escolar y realizar anualmente seminarios donde instituciones y profesionales expertos expongan buenas prácticas sobre la convivencia en los centros y sobre herramientas para reducir el acoso en los mismos para que, respetando su autonomía, cada uno pueda escoger la metodología que mejor se adapte a su marco de convivencia, facilitando la administración de metodologías concretas de convivencia según el contexto socioeducativo.	Comunitaria	Escolar
28. Millorar el protocol existent entre les conselleries d'educació i sanitat per a que siga més àgil i eficaç i que s'atenga de manera immediata i prioritària l'alumnat amb problemes de salut mental greus.	Comunitària	Escolar	28. Mejorar el protocol existente entre las consellerías de educación y sanidad para que sea más ágil y eficaz y que se atienda de manera inmediata y prioritaria al alumnado con problemas de salud mental graves.	Comunitaria	Escolar
29. Continuar ampliant els recursos de les unitats de salut mental infantil i adolescent (USMIA) per a l'atenció a la infància amb problemes de salut mental derivats de situacions de violència i assetjament per assegurar que cap alumne o alumna que estiga vivint aquestes situacions haja d'esperar a ser atès.	Comunitària	Escolar	29. Continuar ampliando los recursos de las unidades de salud mental infantil y adolescente (USMIA) para la atención a la infancia con problemas de salud mental derivados de situaciones de violencia y acoso para asegurar que ningún alumno o alumna que esté viviendo estas situaciones tenga que esperar a ser atendido.	Comunitaria	Escolar
30. Seguir incrementant el personal específic i especialitzat en la gestió de la convivència als centres eskolars, com ara el personal d'orientació dels centres i el de les unitats especialitzades d'orientació.	Comunitària	Escolar	30. Seguir incrementando el personal específico y especializado en la gestión de la convivencia en los centros eskolars, como por ejemplo el personal de orientación de los centros y el de las unidades especializadas de orientación.	Comunitaria	Escolar
31. Potenciar les figures d'orientació escolar i els seus recursos pel que fa a l'abordatge educatiu de les situacions de violència i assetjament i per a l'atenció específica de l'alumnat víctima.	Comunitària	Escolar	31. Potenciar las figuras de orientación escolar y sus recursos en cuanto al abordaje educativo de las situaciones de violencia y acoso y para la atención específica del alumnado víctima.	Comunitaria	Escolar

4.3. Propostes d'actuació basades en un canvi metodològic

Proposta	Dimensió	Àmbit
32. Revisar i actualitzar permanentment els plans de convivència dels centres apostant per mesures de qualitat en la convivència i fer-los públics a la comunitat educativa.	Normativa	Escolar
33. Incorporar en la normativa en matèria de convivència vies per a la prevenció dels conflictes i la implementació de bones pràctiques educatives, com ara aquelles vinculades a l'ajuda mútua, la col·laboració entre l'alumnat i la mediació.	Normativa	Escolar
34. Implementar a tots els centres educatius, en el marc dels plans de convivència, la tutoria entre iguals com a metodologia educativa i de convivència.	Metodològica	Escolar
35. Facilitar ambients i processos on els alumnes que hagen patit una situació d'assetjament, o l'hagen presenciat, puguen expressar-se sense impediments i amb total confiança i com a eina per poder enllaçar les habilitats treballades i desenvolupades.	Metodològica	Escolar
36. Desenvolupar mecanismes que resolució i reducció de conflictes que compten amb un paper protagonista de l'alumnat.	Comunitària	Escolar
37. Assegurar la participació i el protagonisme de l'alumnat en l'elaboració i el compliment de la normativa del centre en matèria de convivència, apostant per models de convivència que involucren tota la comunitat educativa.	Comunitària	Escolar
38. Continuar impulsant patis coeducatius i inclusius a tots els nivells educatius amb l'objectiu de millorar la convivència i l'educació en positiu als centres educatius.	Comunitària	Escolar
39. Desenvolupar metodologies educatives basades en la igualtat de l'alumnat que facen front a comportaments sexistes a les aules i treballen la valorització positiva i la riquesa en la diversitat.	Metodològica	Escolar
40. Reforçar programes d'afectivitat positiva, educació emocional i convivència, treballant-ho de forma transversal al currículum de l'alumnat, com a política de prevenció de conductes hostils i de millora del rendiment acadèmic.	Metodològica	Escolar
41. Implementar programes d'educació en valors, respecte i diàleg com a eines bàsiques de desenvolupament per a l'alumnat.	Metodològica	Escolar
42. Incorporar el treball en habilitats i competències socials com l'empatia i l'assertivitat, i les metodologies interactives a les programacions d'aula.	Metodològica	Escolar

4.3. Propuestas de actuación basadas en un cambio metodológico

Propuesta	Dimensión	Ámbito
32. Revisar y actualizar permanentemente los planes de convivencia de los centros apostando por medidas de calidad en la convivencia y hacerlos públicos en la comunidad educativa.	Normativa	Escolar
33. Incorporar en la normativa en materia de convivencia vías para la prevención de los conflictos e implementación de buenas prácticas educativas, como por ejemplo aquellas vinculadas a la ayuda mutua, colaboración entre el alumnado y mediación.	Normativa	Escolar
34. Implementar en todos los centros educativos, en el marco de los planes de convivencia, la tutoría entre iguales como metodología educativa y de convivencia.	Metodológica	Escolar
35. Facilitar ambientes y procesos donde los alumnos que hayan sufrido una situación de acoso, o lo hayan presenciado, puedan expresarse sin impedimentos y con total confianza y como herramienta para poder enlazar las habilidades trabajadas y desarrolladas.	Metodológica	Escolar
36. Desarrollar mecanismos que resolución y reducción de conflictos que cuenten con un papel protagonista del alumnado.	Comunitaria	Escolar
37. Asegurar la participación y protagonismo del alumnado en la elaboración y cumplimiento de la normativa del centro en materia de convivencia, apostando por modelos de convivencia que involucren a toda la comunidad educativa.	Comunitaria	Escolar
38. Continuar impulsando patios coeducativos e inclusivos en todos los niveles educativos con el objetivo de mejorar la convivencia y educación en positivo en los centros educativos.	Comunitaria	Escolar
39. Desarrollar metodologías educativas basadas en la igualdad del alumnado que hagan frente a comportamientos sexistas en las aulas y trabajen la valorización positiva y riqueza en la diversidad.	Metodológica	Escolar
40. Reforzar programas de afectividad positiva, educación emocional y convivencia, trabajándolo de forma transversal en el currículum del alumnado, como política de prevención de conductas hostiles y de mejora del rendimiento académico.	Metodológica	Escolar
41. Implementar programas de educación en valores, respeto y diálogo como herramientas básicas de desarrollo para el alumnado.	Metodológica	Escolar
42. Incorporar el trabajo en habilidades y competencias sociales como la empatía y assertividad, y metodologías interactivas en las programaciones de aula.	Metodológica	Escolar

43. Desenvolupar metodologies de treball col·laboratives de manera transversal en les diferents àrees educatives per posar en valor la convivència des de la diversitat.	Metodològica	Escolar
44. Abordar l'ús responsable de les tecnologies de la informació i la comunicació entre l'alumnat dins dels continguts educatius.	Metodològica	TIC
45. Involucrar les famílies en la vida del centre, en la participació activa i la corresponsabilitat en les activitats i en el manteniment de la convivència.	Comunitària	Escolar
46. Desenvolupar programes i activitats en l'escola amb la participació d'agents i professionals externs al centre que treballen amb l'alumnat amb la finalitat d'establir sinergies entre els centres i la resta d'agents educatius.	Comunitària	Escolar/ Educació no formal
47. Afavorir els recursos, els espais i els mitjans perquè tot infant tinga accés a activitats d'educació no formal que impliquen treball de la intel·ligència emocional, valors de convivència, resolució de conflictes i creixement integral.	Metodològica	Educació no formal
48. Facilitar la realització d'activitats d'educació no formal a les instal·lacions dels centres educatius mitjançant l'ampliació d'horaris i l'obertura en caps de setmana per tal d'apropar aquestes activitats a l'alumnat dels centres i afavorir la continuïtat entre aquestes i la tasca pròpiament escolar.	Comunitària	Escolar/ Educació no formal
49. Afavorir l'existència d'associacions d'estudiants als centres educatius, assegurant els espais, els recursos i el temps perquè l'alumnat puga participar-hi per tal que es vinculen a l'afavoriment de la convivència escolar.	Comunitària	Escolar
50. Promoure activitats educatives on es puguen desenvolupar valors ètics, ciutadans, participació activa, habilitats socials, projectes de mediació, per tal d'evitar situacions de violència i maltractament dins de l'àmbit escolar, professional i familiar.	Metodològica	Escolar

CONCLUSIONS

Aquesta comissió d'estudi, durant els vint mesos de treballs, amb les trenta-i-vuit compareixences i l'anàlisi de documentació i dades, s'ha endinsat en la problemàtica, en el context valencià, de l'assetjament escolar i la violència entre iguals en la infància i ha conclòs que l'assetjament escolar és una realitat i un problema creixent a la nostra societat al qual cal fer front. Les dades exposades en diverses compareixences i arreplegades en els apartats 2.3 i 2.4 d'aquest dictamen constaten que, potencialment, un de cada cinc xiquets, xíquetes o adolescents valencians ha pogut ser víctima d'assetjament i que aquestes situacions, que en moltes ocasions no s'estan arreplegant en els registres, poden tenir greus conseqüències psicològiques i, en casos extrems, derivar en autolesions o en el suïcidi.

43. Desarrollar metodologías de trabajo colaborativas de manera transversal en las diferentes áreas educativas para poner en valor la convivencia desde la diversidad.	Metodológica	Escolar
44. Abordar el uso responsable de las tecnologías de la información y comunicación entre el alumnado dentro de los contenidos educativos.	Metodológica	TIC
45. Involucrar a las familias en la vida del centro, participación activa y correspondencia en las actividades y mantenimiento de la convivencia.	Comunitaria	Escolar
46. Desarrollar programas y actividades en la escuela con la participación de agentes y profesionales externos al centro que trabajen con el alumnado con el fin de establecer sinergias entre los centros y resto de agentes educativos.	Comunitaria	Escolar/ Educación no formal
47. Favorecer los recursos, espacios y medios para que todo niño o niña tenga acceso a actividades de educación no formal que impliquen trabajo de la inteligencia emocional, valores de convivencia, resolución de conflictos y crecimiento integral.	Metodológica	Educación no formal
48. Facilitar la realización de actividades de educación no formal en las instalaciones de los centros educativos mediante la ampliación de horarios y apertura en fines de semana para acercar estas actividades al alumnado de los centros y favorecer la continuidad entre estas y la tarea propiamente escolar.	Comunitaria	Escolar/ Educación no formal
49. Favorecer la existencia de asociaciones de estudiantes en los centros educativos, asegurando los espacios, recursos y tiempo para que el alumnado pueda participar en ellas para que se vinculen al favorecimiento de la convivencia escolar.	Comunitaria	Escolar
50. Promover actividades educativas donde se puedan desarrollar valores éticos, ciudadanos, participación activa, habilidades sociales, proyectos de mediación, para evitar situaciones de violencia y maltrato dentro del ámbito escolar, profesional y familiar.	Metodológica	Escolar

CONCLUSIONES

Esta comisión de estudio, durante los veinte meses de trabajos, con las treinta y ocho comparecencias y análisis de documentación y datos, se ha adentrado en la problemática, en el contexto valenciano, del acoso escolar y violencia entre iguales en la infancia y ha concluido que el acoso escolar es una realidad y un problema creciente en nuestra sociedad al que hay que hacer frente. Los datos expuestos en varias comparecencias y recogidos en los apartados 2.3 y 2.4 de este dictamen constatan que, potencialmente, uno de cada cinco niños, niñas o adolescentes valencianos ha podido ser víctima de acoso y que estas situaciones, que en muchas ocasiones no se están recogiendo en los registros, pueden tener graves consecuencias psicológicas y, en casos extremos, derivar en autolesiones o en el suicidio.

A l'escola, l'institut i a altres espais de socialització cada dia i de manera reiterada hi ha xiquets, xiquetes i joves que pateixen violència física o psicològica o una fustigació continuada. En definitiva, joves que pateixen assetjament que en moltes ocasions va més enllà, amb l'ús de les TIC i les xarxes socials agreujant el sofriment de les víctimes. Com que l'assetjament i el ciberassetjament van més enllà de l'àmbit educatiu, és una responsabilitat de tota la societat evitar-los.

Per això, en aquest dictamen s'han formulat les cinquanta propostes fruit de les conclusions a les quals ens han conduït els treballs realitzats, com per exemple desenvolupar instruments de mesurament i proves psicomètriques individualitzades semestrals, elaborar guies per a la detecció adreçades a tota la comunitat educativa, desenvolupar normativa per a un abordatge educatiu de les situacions de violència i assetjament, o desenvolupar metodologies col·laboratives que afavorisquen la convivència de l'alumnat, entre d'altres. Aquestes propostes es poden resumir en tres grans blocs:

Primerament, és necessària una millor detecció dels casos d'assetjament escolar. Perquè la detecció siga precoç i encertada, cal revisar i millorar els mecanismos, les eines i els protocols de detecció, realitzar proves psicomètriques individualitzades semestrals a l'alumnat, formar constantment el conjunt de la comunitat educativa per a la detecció en l'àmbit escolar, social i digital, i sensibilitzar tots els agents que intervenen en el sistema educatiu per entendre la importància i la necessitat de comptar amb dades segures i reals sobre la dimensió de l'assetjament escolar. Només arribant a temps i amb la formació correcta per a poder intervenir podrem minorar la situació.

En segon lloc, la resposta i l'abordatge de les situacions de violència i assetjament escolar s'ha de fer des d'un tractament educatiu, comptant amb el conjunt de la comunitat educativa, amb l'objectiu d'acabar amb aquestes conductes i de treballar sobre les causes que les motiven, protegint les víctimes i generant un canvi de valors i actituds en els perfils agressors i l'alumnat espectador. Aquesta resposta, de manera global, ha de comptar amb el protagonisme de l'alumnat per a revertir en una convivència positiva. També s'ha de comptar amb suficients recursos econòmics i personal específic i especialitzat per a atendre, de forma ràpida i eficaç, l'alumnat afectat per situacions de violència i assetjament escolar, en especial atenció, per al que, com a conseqüència, presenta problemes de salut mental.

I, en tercer lloc, la millora de la convivència i la cultura de la no-violència en la infància requereix un canvi metodològic en el sistema educatiu mateix per tal que base les seues metodologies educatives, l'avaluació i la convivència escolar mateixa en la cooperació, en la introducció de la tutoria entre iguals, en l'ajuda mútua i en un aprenentatge fonamentat sobre la inquietud i l'interès de l'alumnat. També hem de tenir en consideració que l'educació no formal pot esdevenir un àmbit de referència per a considerar, com a part de l'educació integral en la infància i l'adolescència, tant l'educació en horari escolar com fora d'aquest horari, amb una coordinació dels agents educatius de dins i fora de l'escola. Un altre aspecte a tenir en compte és la importància de l'ús de les TIC entre joves i adolescents perquè el ciberassetjament converteix l'assetjament escolar en un problema que traspassa les portes dels centres educatius i incrementa el sofriment de les víctimes vint-i-quatre hores al dia, set dies a la setmana. Per

En la escuela, instituto y otros espacios de socialización cada día y de manera reiterada hay niños, niñas y jóvenes que sufren violencia física o psicológica o un hostigamiento continuado. En definitiva, jóvenes que sufren acoso que en muchas ocasiones va más allá, con el uso de las TIC y redes sociales agravando el sufrimiento de las víctimas. Como el acoso y ciberacoso van más allá del ámbito educativo, es una responsabilidad de toda la sociedad evitarlos.

Por ello, en este dictamen se han formulado las cincuenta propuestas fruto de las conclusiones a las que nos han conducido los trabajos realizados, como por ejemplo desarrollar instrumentos de medición y pruebas psicométricas individualizadas semestrales, elaborar guías para la detección dirigidas a toda la comunidad educativa, desarrollar normativa para un abordaje educativo de las situaciones de violencia y acoso, o desarrollar metodologías colaborativas que favorezcan la convivencia del alumnado, entre otras. Estas propuestas se pueden resumir en tres grandes bloques:

Primeramente, es necesaria una mejor detección de los casos de acoso escolar. Para que la detección sea precoz y certera, hay que revisar y mejorar los mecanismos, herramientas y protocolos de detección, realizar pruebas psicométricas individualizadas semestrales al alumnado, formar constantemente al conjunto de la comunidad educativa para la detección en el ámbito escolar, social y digital, y sensibilizar a todos los agentes que intervienen en el sistema educativo para entender la importancia y necesidad de contar con datos seguros y reales sobre la dimensión del acoso escolar. Solo llegando a tiempo y con la formación correcta para poder intervenir podremos minorar la situación.

En segundo lugar, la respuesta y abordaje de las situaciones de violencia y acoso escolar se debe hacer desde un tratamiento educativo, contando con el conjunto de la comunidad educativa, con el objetivo de acabar con estas conductas y de trabajar sobre las causas que las motivan, protegiendo a las víctimas y generando un cambio de valores y actitudes en los perfiles agresores y alumnado espectador. Esta respuesta, de manera global, debe contar con el protagonismo del alumnado para revertir en una convivencia positiva. También se debe contar con suficientes recursos económicos y personal específico y especializado para atender, de forma rápida y eficaz, al alumnado afectado por situaciones de violencia y acoso escolar, en especial atención, para el que, como consecuencia, presenta problemas de salud mental.

Y, en tercer lugar, la mejora de la convivencia y cultura de la no violencia en la infancia requiere de un cambio metodológico en el propio sistema educativo para que base sus metodologías educativas, evaluación y propia convivencia escolar en la cooperación, introducción de la tutoría entre iguales, ayuda mutua y aprendizaje fundamentado sobre la inquietud e interés del alumnado. También debemos tener en consideración que la educación no formal puede convertirse en un ámbito de referencia a considerar, como parte de la educación integral en la infancia y adolescencia, tanto la educación en horario escolar como fuera de este horario, con una coordinación de los agentes educativos de dentro y fuera de la escuela. Otro aspecto para tener en cuenta es la importancia del uso de las TIC entre jóvenes y adolescentes porque el ciberacoso convierte el acoso escolar en un problema que traspasa las puertas de los centros educativos e incrementa el sufrimiento de las víctimas veinticuatro horas al día, siete días a la semana. Por ello, hay

això, cal reforçar la formació específica de tota la comunitat educativa per a la detecció i l'actuació davant el ciberassetjament, com també la revisió de normativa i protocols, si escau. Finalment, per tal d'afavorir el canvi metodològic plantejat cal introduir la celebració de seminaris impartits per experts on s'exposen les millors pràctiques, nacionals i internacionals, perquè els centres educatius puguen triar l'experiència que millor se'ls adapte.

A més, tant l'aprovació i la posada en marxa de la comissió, del seu pla de treball, com els treballs realitzats, i també les diferents veus que hi han participat constaten una última i valiosa conclusió: comptem amb un gran consens polític i social envers aquesta problemàtica.

Els grups parlamentaris participants en aquesta comissió i la societat civil que hi ha participat a través de múltiples persones, entitats i institucions estan compromeses amb l'abordatge de l'assetjament escolar i la violència en la infància. Aquestes conclusions compartides són un clar signe del treball conjunt que continuarem fent, des del consens polític i social, perquè les propostes formulades siguin una realitat i aconseguim impulsar una infància i una educació lliure de violències.

Palau de les Corts Valencianes
València, 23 de febrer de 2023

El president
Enric Morera i Català

El secretari segon
Luis Arquillos Cruz

Resolució 631/X, sobre l'aprovació del dictamen elaborat per la Comissió especial d'estudi de les mesures de prevenció dels riscos derivats dels forts temporals, aprovada pel Ple de les Corts Valencianes en la reunió del 23 de febrer de 2023

PRESIDÈNCIA DE LES CORTS VALENCIANES

D'acord amb els articles 96.1 del Reglament i 21 de la Resolució de Presidència de caràcter general 11/X, sobre el funcionament de les comissions d'investigació i especials d'estudi, de 10 d'octubre de 2022 s'ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* el dictamen elaborat per la Comissió especial d'estudi de les mesures de prevenció dels riscos derivats dels forts temporals, aprovat per la Resolució 631/X, del Ple de les Corts Valencianes, en la reunió del 23 de febrer de 2023.

Palau de les Corts Valencianes
València, 23 de febrer de 2023

El president
Enric Morera i Català

que reforzar la formación específica de toda la comunidad educativa para la detección y actuación ante el ciberacoso, así como la revisión de normativa y protocolos, en su caso. Finalmente, para favorecer el cambio metodológico planteado hay que introducir la celebración de seminarios impartidos por expertos donde se expongan las mejores prácticas, nacionales e internacionales, para que los centros educativos puedan elegir la experiencia que mejor se les adapte.

Además, tanto la aprobación y puesta en marcha de la comisión, de su plan de trabajo, como los trabajos realizados, y también las diferentes voces que han participado constatan una última y valiosa conclusión: contamos con un gran consenso político y social hacia esta problemática.

Los grupos parlamentarios participantes en esta comisión y la sociedad civil que ha participado a través de múltiples personas, entidades e instituciones están comprometidas con el abordaje del acoso escolar y violencia en la infancia. Estas conclusiones compartidas son un claro signo del trabajo conjunto que continuaremos haciendo, desde el consenso político y social, para que las propuestas formuladas sean una realidad y consigamos impulsar una infancia y una educación libre de violencias.

Palau de les Corts Valencianes
València, 23 de febrero de 2023

El presidente
Enric Morera i Català

El secretario segundo
Luis Arquillos Cruz

Resolución 631/X, sobre la aprobación del dictamen elaborado por la Comisión especial de estudio de las medidas de prevención de los riesgos derivados de los fuertes temporales, aprobada por el Pleno de las Corts Valencianas en la reunión del 23 de febrero de 2023

PRESIDENCIA DE LAS CORTS VALENCIANAS

De acuerdo con los artículos 96.1 del Reglamento y 21 de la Resolución de Presidencia de carácter general 11/X, sobre el funcionamiento de las comisiones de investigación y especiales de estudio, de 10 de octubre de 2022 se ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* el dictamen elaborado por la Comisión especial de estudio de las medidas de prevención de los riesgos derivados de los fuertes temporales, aprobado por la Resolución 631/X, del Pleno de las Corts Valencianas, en la reunión del 23 de febrero de 2023.

Palau de les Corts Valencianes
València, 23 de febrero de 2023

El presidente
Enric Morera i Català